

Bericht aan de ontvangers van Persfocus

Enkele maanden heeft U geen exemplaar van Persfocus ontvangen; het maatnummer is het laatste dat tot nu toe verscheen. De vervaardiging van Persfocus is de afgelopen maanden uitbesteed geweest aan een ander dan voorheen. Helaas heeft dit niet de vereiste continuïteit opgeleverd. Vanaf het julinummer verschijnt Persfocus weer op schema. Met vertraging ontvangt U hierbij het juninummer. Wij doen ons uiterste best om alsnog de ontbrekende nummers (april en mei) samen te stellen.

Knipsels kunnen vanaf heden weer als vanouds worden gestuurd naar:

Jan Schuijjer, Noordwijkstraat 6, 2586 VH Den Haag. Plaatsing kan alleen worden overwogen indien knipsels daar arriveren op uiterlijk de 2e van de navolgende maand; knipsels voor het augustusnummer dienen dus uiterlijk op 1 september te worden gepost.

Redactie Persfocus.

In dit nummer:

De valse rechtstaat	2
Woorterbod als nieuw wapen	6
Wongrop-affaire slaapt zich voort	7
Zedepolitie valt zich bedreigd	8
Europa verenigt zich tegen schiedrijven	9
Anti-bomstrijd voor gewone rechts	11
Strijde over gelijke behandeling	12
CHM: 20 jaar getrouwd als	13
Ontucht van de maand	14
Aktueel	15
Achtergrond	16

PERSFOCUS

TWEDE JAARGANG NUMMER 6 - JUNI 1986

Tweede Kamer der Staten-Generaal

Vergaderjaar 1985-1986

10 juni 1986*

De Voorzitter heeft heden de volgende vragen aan de Regering doorgezonden

van het lid **Roethof** (P.v.d.A.) aan de Minister van Justitie:

- 1 Heeft het ook de aandacht van de minister getrokken, dat in de pers gedurende de laatste maanden een toename is te constateren van berichten aangaande vervolging van seksuele delicten, onder andere die waarbij minderjarigen zijn betrokken en waar geen sprake is van geweld?
- 2 Is sprake van een bewuste verscherping van het vervolgingsbeleid, in aanmerking genomen, dat het vooral gaat om arrondissementen waar ter zake van genoemde gedragingen tot duver een soepel vervolgingsbeleid werd gevoerd?

- 3 Herinnert de minister zich het commentaar van het landelijke beraad van de chefs jeugdpolitie op het eindrapport zedelijkheidswetgeving van de commissie-Meisi, volgens welk commentaar - ervan uitgaande dat de afschaffing van een afzonderlijke seksualiteitswetgeving (thans) niet is te verwezenlijken - een grote terughoudendheid bij de aanpak van deze strafbare feiten wordt bepleit met het oog op het voorop stellen van een zo groot mogelijke zelfbeschikking van jongeren?

- 4 Acht de minister, mede in aanmerking genomen, dat de hantering van de wet in de praktijk vooral voor rekening van de politie komt, het gewenst (thans incidenteel tot verscherping van het vervolgingsbeleid over te gaan, terwijl een op 1 november j. door de ministerraad, goedgekeurd wetsvoorstel om advies bij de Raad van State ligt?

- 5 Wil de minister, hangende de verdere procedure met betrekking tot dit wetsvoorstel, bevorderen, dat van een verscherpt vervolgingsbeleid wordt afgezien?

* Door de projectgroep leerdoelstellingen van COC en NVSH is over een aantal van deze vervolgingen documentatie verzameld.

In dit nummer:

De wankelende rechtsstaat
Woonverbod als nieuw wapen
Woongroep-affaire sleept zich voort
Zedenpolitie voelt zich bedreigd
Europa verenigt zich tegen seksmisdrijven
Anti-pornostrijd weer gewoon rechts
Strijd over gelijke behandeling
CDA: gij zult getrouwd zijn
Ontucht van de maand
Aktueel
Achtergrond

2
6
7
8
9
11
12
13
14
15
16

Rechtsbijstand

arrestatie

'De Knipselkrant is al jaren een doorn in het oog van de geheime diensten'

PERSFOCUS, tweede jaargang nr 6, juni 1986

Knipsels uit:

- Tel - De Telegraaf
- Vk - De Volkskrant
- Tr - Trouw
- Par - Het Parool
- VN - Vrij Nederland
- NRC - NRC Handelsblad
- HVV - Het Vrije Volk
- Econ - The Economist
- IHT - International Herald Tribune
- NZZ - Neue Zürcher Zeitung
- Tub - Dagblad Tubantia
- Fol - Folia
- Opzij - Opzij

Abonnementen op Persfocus kosten f 55,- per jaar, losse nummers f 6,50
Giro: 5459646 van de vereniging Martijn, Postbus 5478, 1007 AL Amsterdam

commentaar

Verreichte heeft recht op steun in de rug (1)

Knipsels uit de pers die de regering en de politie van Nederland, en in het bijzonder de politie van de provincie Noord-Brabant, in de gaten heeft.

De Knipselkrant is een doorn in het oog van de geheime diensten.

De Knipselkrant is een doorn in het oog van de geheime diensten.

De Knipselkrant is een doorn in het oog van de geheime diensten.

De Knipselkrant is een doorn in het oog van de geheime diensten.

Orde van Advocaten wil betere bescherming verdachte

Rechtsbijstand direct na arrestatie bepleit

Tel 5

door Fred Soeteman

DEN HAAG, donderdag

De Nederlandse Orde van Advocaten wil wettelijk geregeld zien, dat een raadsman voortaan direct wordt toegelaten bij een persoon die door de politie is gearresteerd.

Vandaag krijgt minister mr. F. Korthals Altes (Justitie) van de landelijke deken van de Orde, mr. J.R. Glasz, een rijtje 'initiaal-voetontwerp' aangeboden. Daarin is dit, voor het Nederlandse strafprocesrecht, nieuw element al volledig uitgewerkt.

Bezwaar

De advocaten willen geregeld hebben dat een verdachte ook al gedurende de eerste uren van het verhoor, van rechtsbijstand verzekerd is. 'Iedereen weet uit de praktijk, dat in dat stadium nu al gauw een situatie van stress en intimidatie kan ontstaan,' aldus mr. Glasz.

Vooral de politie maakt tot duverre bezwaar tegen toelating van advocaten vóórdat een verdachte op last van een hulpofficier van justitie in verhoor wordt gesteld. Een raadsman die opmerkingen maakt en vragen stelt zou het 'rond' krijgen van een onderzoek kunnen belemmeren.

Volgens de politie ontstaat in de eerste uren na de arrestatie vaak een vertrouwensrelatie met een verdachte.

Voorsprong

„Wij zijn juist bang dat die 'relatie' betekent, dat een kluit waarbinnen een verdachte het recht heeft in volle vrijheid een verklaring af te leggen of niet, negatief wordt beïnvloed," zegt deken mr. Glasz.

Verhoor zonder advocaat levert in de opsporings wetten hem een voorsprong op, die niet meer in te halen is, vooral ook omdat de eerste processen-verbaal vaak zeer bepaald zijn voor het verdere verloop van een strafproces.

„Het is dus te mal, dat de verdediging daar niet bij betrokken kan zijn," meent Glasz. De Orde van Advocaten wil dat de voorgestelde regeling wordt ingevoerd in het Wetboek van Strafrecht.

Minister Korthals Altes presenteert de orde vandaag op zijn beurt een nieuw ontwerp van wet voor de gediende rechtsbijstand.

VOORSTEL ORDE VAN ADVOCATEN ZOU TE DUUR ZIJN

Korthals Altes wijst toelaten van raadsman bij verhoor af

Van onze verslaggever

DEN HAAG — De kosten zijn voor de demissionaire minister van Justitie Korthals Altes de voornaamste reden om niet mee te werken aan het toelaten van advocaten bij de verhoren van verdachten op het politiebureau. Korthals Altes vindt bovendien dat een voorstel van Orde van Advocaten om de wet te wijzigen overbodig is aangezien volgens hem de rechtspositie van verdachten met voldoende waarborgen is omkleed.

De orde wil met het voorstel een overwegend wijziging in het strafproces opheffen. De raadsman moet er op toezien dat de aan de verdachte toegekende processen-verbaal niet worden geschonden. „Een verklaring moet daadwerkelijk in zijn verhoor afgeleid," aldus de orde.

Het politiewerk, vooral de strijd tegen de zware criminaliteit, al ernstig worden bemoeit als de advocaat telkens bij het politieverhoor aanwezig kan zijn, roept Korthals Altes op het voorstel. Hij veronderstelt dat de politie daardoor gedwongen wil worden naar andere middelen te zoeken, bij

voorbeeld het maken van telefoontjes om het bewijs bijeen te brengen.

Die nieuw onderzoeksmethoden zullen niet alleen bewerkelijk, maar ook kostbaar zijn, aldus hij. Bijvoorbeeld omdat de voorlopige beschikking door ingewikkelde onderzoek langer moet duren. Daar is geen het justitie-budget geen geld voor het de demissionaire bewindsmannet.

Het politieverhoor is in zijn ogen een gesprek van man tot man. Aanwezigheid van een advocaat zou de verhoor- en de onderzoek- en de minderbedeelden. Een rechterlijke tegenover een verdachte en zijn raadsman. De politie zal gesteld zijn voortaan twee rechter- en de in het. „De rechter zal dus verder moeten worden uitgebreid," aldus Korthals Altes. Hij ging er bovendien van uit dat de advocaat het extra werk niet gratis zullen willen verrichten.

Vormig advocaat Korthals verachtte bovendien van mening met de Orde van advocaten over het gebalte van het politieverhoor. Over misbruik van de strijd hadden hem nooit concrete klachten bereikt.

Rechtswaarborgen

Hij noemde de voorgestelde regeling overbodig omdat er genoeg rechtswaar-

borgen voor de verdachte zijn. Zo kan er tijdens het proces een beroep op een rechtmatig verkregen bewijs worden gedaan. Is dat het geval dan dient dat deel van het bewijs buiten beschouwing te blijven.

Bovendien kan over de politie worden geklaagd bij de Nationale ombudsman en wordt er gewerkt aan een wettelijke klachtregeling met een onafhankelijke commissie. Korthals Altes verwees ook naar een in 1963 gewezen arrest van de Hoge Raad waarin het niet toelaten van de advocaat niet in strijd wordt geacht met internationale verdragen.

Dat de verdachte recht heeft op bijstand van een raadsman in de politieverhoor al in 1979 door de toenmalige minister van Justitie ingestelde commissie peritoe herziening strafverordening bepleit. Vooral de politie en het Openbaar ministerie verzetten zich tegen een dergelijke herziening. De Tweede Kamer drong aan op experimenten. In plaats daarvan werd aan het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatie Centrum (WOC) een onderzoek gevraagd naar de gang van zaken in landen die het recht op bijstand op het politiebureau wel kennen zoals de Verenigde Staten Engeland en Denemarken en Zweden. Dat onderzoek zal binnenkort worden afgesloten.

Korthals Altes niet terug zonder extra geld voor Justitie

DEN HAAG, donderdag

Altes (Justitie) keert niet terug als minister van Justitie in een nieuw kabinet als er voldoende extra geld vrijkomt voor criminaliteitsbestrijding. Dat zei de bewindsmannet in het televisieprogramma Den Haag Vandaag.

De minister schreef gasten in zijn politieke testament aan informateur De Koning dat er de komende vier jaar in totaal 7 miljard extra moet worden uitgegeven aan criminaliteitsbestrijding.

Volgens de minister kan er weliswaar over de uiteindelijk hoogte van dit bedrag onderhandeld worden, maar als zijn departement er te weinig geld bijrijgt vindt de minister het ongelofwaardig om nog langer minister te blijven.

Tr 5

Commentaar

Verdachte heeft recht op steuntje in de rug (1)

Minister Korthals Altes van justitie heeft het voorstel van de Orde van advocaten wel erg laconiek van de hand gewezen om een raadsman toe te laten bij het eerste verhoor van een arrestant door de politie. De minister vindt dat er van een achterstand in de verdediging geen sprake is.

Voorts hebben hem geen klachten bereikt over misbruik door de politie van het verhoor. En voorzover die klachten er al zouden zijn, is het volgens de minister altijd mogelijk om een beroep te doen op de onrechtmatigheid van het aldus verkregen bewijs. Hierin ligt naar zijn mening een belangrijke waarborg dat de politie niet over de schreef zal gaan.

Het zal allemaal wel waar zijn wat de minister zegt. Alleen is het geen rechtstreeks antwoord op de gestelde vraag: waarom mag een advocaat niet bij het eerste verhoor van een verdachte aanwezig zijn? De minister beperkt zich tot de uiteenzetting dat een advocaat daarbij niet nodig is.

Toch zegt hij er wel iets over, namelijk dat in het strafproces de juridisch geschoolde raadsman van de verdachte staat tegenover de juridisch geschoolde officier van justitie. Met andere woorden: zouden we een raadsman toelaten bij het eerste verhoor (dat meestal door een rechterlijke met politie-opleiding wordt gedaan) dan zou er een juridisch ongeschoolde tegenover een juridisch geschoolde iemand komen te staan.

Korthals Altes is dus bang dat zo'n regeling ten nadele van de politie zou uitvallen, en in zijn visie zou dit een nadele van de criminaliteitsbestrijding. Is dat gevaar reëel?

Het komt ons voor dat de minister overdrijft. Een in zijn kraag gegrepen verdachte heeft weinig reden om zich in een politieverhoor erg op zijn gemak te voelen. De politie beschikt over royale middelen - al was het slechts de routine - om de verdachte het vuur na de aschen te leggen.

Daar komt bij dat de bewijsvoering onmiskenbaar ten nadele van de verdachte is opgeschoond - van een-boren-gezien-verklaring en het anonieme getuigenis maken vaak deel uit van de bewijsvoering.

De laatste jaren zijn bovendien de grenzen aan het vervagen tussen het rechtmatig en het onrechtmatig verkregen bewijs. In de drugs-handel - maar niet alleen daar - is het tegenwoordig heel normaal dat er gewerkt wordt met undercover- of fokagieten.

Van ons negatieve wettelijke bijwisttel (waarin met gebruikmaking van daartoe aangewezen bewijsmiddelen het wetzige en overtuigende bewijs van schuld moet worden geleverd) zijn we langzaam maar zeker aan het afslippen naar een stiel waarin het voldoende is wanneer de rechter persoonlijk de overtuiging heeft gekregen dat het bewijs toereikend is.

→ Het spreekt vanzelf dat met deze ontwikkeling de positie van de verdachte er niet sterker op is geworden. Die ontwikkeling staat op gespannen voet met de kern van het strafproces. Die kern is allerm minst een loze kreet: zij boogt eenvoudige burgers te beschermen tegen de machts overheid. Zo bezien verdient de vraag of de verdachte bij zijn eerste verhoor niet een steuntje in de rug mag hebben, serieuzer aandacht dan de minister eraan heeft gegeven.

Overigens is het de vraag of advocaten wel de eerst genoemden zijn om de verdachte dat steuntje in de rug te geven. In de rechtspraak staat het strafproces laag genoteerd. Verdachten die een strafman toegewezen krijgen worden in verzamelde bewaring zijn gesteld, moeten het meestal doen met beginnende, kersvers van de universiteit komende advocaten. Wie een betere strafpleiter wil, zal royaltyn in de beurs moeten lasten, wat uit een oogpunt van rechtsgelijkheid geen goede zaak is.

Dezelfde beginners zouden ook bij het eerste verhoor toegewezen worden. De gevolgen laten zich raden: beginners zijn vaak onreker en

daarom zal de neiging om het eerste verhoor al meteen te juridiseren, om niet te zeggen te frustreren, groot zijn. Op zo'n verstarring zit niemand te wachten, ook de verdachte niet. Nee, tenzij de advocaten het strafproces serieuzier nemen, is het misschien een beter idee om onafhankelijke ombudsmannen te benoemen, die steekproefsgewijs bij een eerste verhoor aanwezig zijn en die meteen beschikbaar zijn om klachten aan te horen.

Minister Kortals Alles zelf verwees naar de nationale ombudsman. Maar waar er zoveel verhoeren per dag plaatsvinden, zal het duidelijk zijn dat er meer nodig is dan één nationale ombudsman.

TEN GELEIDE

Politieverhoor

DE DEMISSIEAAN minister Kortals Alles van Justitie voert er niets voor om verdachten het recht op juridische bijstand vanaf het eerste politieverhoor te verliezen. Dit recht, dat in tal van democratische landen al heel lang bestaat, is recentelijk weer bevestigd door de Orde van Advocaten.

In 1975 wilde een commissie het recht laten verliezen onder bepaalde, zeer ruime voorwaarden. Justitie en politie waren ook daar nog op tegen en de Tweede Kamer vroeg in een compromisnotie om experimenten. Die notie werd niet uitgevoerd en een vrijwel gelijke notie van PvdA en D66 kreeg in 1983 ineens geen meerderheid meer. In tal beschamend gesel met het parlementaire prestige werd besloten tot een onderzoek in andere landen.

De minister zegt nu dit recht op bijstand overbodig te vinden, want hem hebben nooit concrete klachten over politieverhooren bereikt. Dus is zo'n regeling de extra kosten niet waard, vindt hij. Wellicht doet de minister er goed aan om eens bij de klachtenbureaus langs te gaan. Het kans bestaat dat hij dan dit deel van zijn argumentatie zal herzien.

Serieuzer te nemen is het argument dat de strijd tegen de zware criminaliteit wordt bemoeit. Inderdaad kunnen snelheid en (al gauw zeer onwenselijke) intimidatie bij de verhooren helpen bij het lodgrigen van gegevens. Het is echter sterk de vraag of deze factor zo'n grote rol speelt als de minister suggereert. Heeft Nederland nu echt zo'n voorsprong bij het betrijden van de zware criminaliteit op landen die wel het recht van onmiddellijke bijstand hebben?

Het kostbare principe van rechtsbescherming wordt in hoge mate geëind met deze directe bluf. Daar zou alleen in uitzonderlijke, zo goed mogelijk omschreven, gevallen van afgelegen mogten worden. De Tweede Kamer hoort nu de argumenten van de Orde van Advocaten op zich in te laten werken, evenals de binnenkort verwachten resultaten van de studie in het buitenland.

Wellicht treft de Kamer een nieuw minister van Justitie in het nieuwe kabinet aan. Anders moet dat op principe punt maar eens aanmerkelijke krachtiger worden, getoetst dan de afgelopen zes jaar het geval was.

Wat mr Korvinus nog wilde zeggen

„I want to call my lawyer“ is een vaak gehoorde kreet in Amerikaanse tv-series waarin een verdachte op een politiebureau een verhoor dreigt te ondergaan. Doorgaans wordt er dan inderdaad gebeld, want in de VS ten in menig ander land heeft een verdachte recht op aanwezigheid van een advocaat bij een politieverhoor.

In een Nederlandse serie zou een verdachte iets dergelijks kunnen roepen maar hij zal zijn niet krijgen. Want Nederlandse verdachten hebben die situatie geen recht op de aanwezigheid van een advocaat, en als het aan minister Kortals Alles van Justitie ligt blijft dat zo. Volgens de minister is de rechtspolitie van verdachten al met voldoende waarborgen omkleed e. zijn er nauwelijks klachten over het politieverhoor. Bovendien zou de aanwezigheid van een advocaat het onderzoek ernstig bemoeilijken zodat andere methoden moeten worden ontwikkeld en dat kost maar geld. Tevens zou de politiefunctie tijdens het verhoor in zijn eentje tegenover twee mensen komen te staan: de ziel — met als gevolg dat de politie bij elk verhoor ook met twee man aanwezig wil zijn, die zijn er niet en zorgen dat ze er komen ook alweer tijd.

Afgelopen zondag lichte de minister zijn standpunt nog eens toe in Het Capitol en hij deed dat bekwaam; het pind en hij deed dat bekwaam; het pind tegen kwars voor één en hij babbelde lang genoeg door om de gespreksleider, die nog een paar vragen op de agenda had staan, in tijd-noot te brengen. Zodoende zagen de kijkers een andere gast, de advocaat mr C. Korvinus, hoofdschuddend op het puntje van zijn stoel zitten want hij wilde de minister graag van repelieiden weten. Wat had hij willen zeggen?

Ten eerste dat Kortals Alles opmerking over het uitsluitend van klachten betreffende politieverhooren niet deugt. Zooveel advocaten als klachtenbureaus krijgen daarvoor „talrijke“ klachten. Onder druk van het verhoor ondertekenen verdachten vaak een verklaring zonder dat zorgvuldig te lezen of zonder zich te realiseren wat de (juridische) consequenties ervan zijn. Verdachten begrijpen vaak ook niet hoe reukig een bevestiging al is, en niet is omdat ze slechts een wettelijk onder ogen krijgen en een technisch-juridische omschrijving die zij vaak niet begrijpen maar een advocaat wel.

Ten tweede suggereert de minister, aldus Korvinus, dat de Nederlandse politiemensen zo goed zijn in vergelijking met die in andere landen. Omz, ze zijn niet zo goed of slecht als anderen; ook de Nederlandse politie wil een zaak graag rond hebben en daarbij past een verklaring van de verdachte.

Ten derde. Het proces-verbaal van de politie heeft in de rechtzaal een grote bewijskracht. Wil een verdachte terugkomen op (onder druk) gedane uitspraken, dan zal hij daarvoor zeer sterke argumenten moeten hebben.

Ten vierde. In het wetboek staat dat een verklaring in vrijheid en zonder enige dwang tot stand moet komen; het kan helemaal geen kwaad als er behalve de (belanghebbende) politiemann om iemand bij het verhoor aanwezig is om dat te controleren. Want waarom zijn politiemensen die om het een of ander door de rijksrecherche worden verhoord dan ineens wel voorstander van de aanwezigheid van een advocaat?

Dit was Het Capitol, dank voor uw aandacht en graag tot een volgende keer. (js)

Bewindsvrouw houdt vast aan standpunt

Geen bezoek zonder toezicht voor kortgestrafden

Tel 7 Van onze parlementaire redactie

DEN HAAG, zaterdag

Staatssecretaris van Justitie, mevrouw mr. Korte-Van Heem, peinst er niet over, om aan mensen die opgelaten zitten in een bus van bewaring of in een inrichting voor kortgestrafden, de mogelijkheid te geven bezoek te ontvangen zonder toezicht.

Deze mogelijkheid bestaat sedert 1983 voor de gevangenen in inrichtingen voor langgestraften en voltdoet goed, volgens de bewindsvrouw.

Ze antwoordt dit op vragen van het Tweede-Kamerlid Van Es (PSP), die de staatssecretaris had meegedeeld, dat onder de gedetineerden in de

huizen van bewaring ook een grote behoefte bestaat om bezoek zonder toezicht te mogen ontvangen.

Aangepast

De staatssecretaris liet weten, dat voor het bezoek onder toezicht voor de langgestraften speciale bezoekers zijn gebouwd, met een gepast mediatie — lees, een bed — en aangepaste sanitaire voorzieningen. Bij het creëren van deze mogelijkheid is bewust gekozen voor de langgestraften.

Voor gedetineerden in de andere type inrichtingen wil de staatssecretaris niet tot een dergelijke mogelijkheid overgaan. Immers, zo zegt zij in haar antwoord, de detentie-duur is daar relatief beperkt en ook is er soms een mogelijkheid regelmatig met verkeer te gaan.

Dat zijn voor haar de praktische en principiële redenen om voor deze categorieën het bezoek zonder toezicht niet toe te staan en ook niet in de toekomst te overwegen.

Nog steeds kinderen in politiecel

Nog steeds belanden minderjarige regelmatig in politiecellen omdat er nog een ander plaats voor ze is. Op dit ogenblik zitten er, verspreid over het land, rond 25. Eenje in voortzet, de rest lang de tijdten en senenien. Gemiddeld blijven ze er 5½ dag. Het cijfer is lager dan rond Kerstmis en in april, toen er zo veertig minderjarigen in politiecellen zaten. Maar dat niet volgens de Amerikaanse hinderrichter mevrouw Hartink.

„Die jaar keer dat het politie veertig in de politiekist is gekomen, dat waren velen kinderen. Het gemiddelde ligt toch wel rond die 5½.“

Volgens de officiële rapporten worden minderjarigen die in voorarrest moeten, algeenlijk alleen op plaatsn moeten krijgen in de speciale behuizen die daarvoor zijn. Maar die behuizen zijn al heel lang overvol. Minister Kortals Alles van Justitie heeft inmiddels toegevoegd dat de uitbreiding van het aantal plaatsen die hij vorig jaar nog in zijn hoofd had, te laag is.

„Wat wij het lijdend moeten zien,“ zegt Hartink, „is dat er op 1 januari vijftig plaatsen bij komen. Want het gaat niet alleen om de 25 die nu in politiecellen zitten. Fietj omdat er een tekort aan goede plaatsingsmogelijkheden is, moeten we minderjarigen naar huis sturen, terwijl dat niet verantwoord is.“

Hartink kwam in april al met het idee om één van de behuizen die kindertehuizen in Nederland tijdelijk te gebruiken voor minderjarigen die in voorarrest moeten. Maar het ministerie van Justitie heeft laten weten dat ze daar weinig voor voert. Geen geld. „Het direct steeds maar weer en dat geld,“ is het commentaar van Hartink.

De verlamende als sachofter Lex Dra

Jac. van Veen

De collegezaal van het juridisch instituut van de Leidse universiteit echte tot de allerlaatste plaats met studenten was gevuld. Had behalve met het zeer actieve onderwerp vermoede ook te maken met de grote bekendheid van de leden van het forum. Ter discussie stond de positie van de verdachte in het strafproces en op het podium gezeten deelnemers aan de gedachteverandering daarvoor zijn de laatste jaren bij hertaling in de publiektiek gekomen. Hena Woodria, officier van justitie in het arrondissement Amsterdam, is de meest bekende pers met name genoemde en de breedheid verspreidende vertegenwoordiger van het openbare ministerie in de hoedstad. Om geloofwaardig te maken, dat het apparaat van justitie niet zo heeft getuigd als anderszins berichten doen vermoeden, of — indien juist wel het geval is — om uit te leggen wat er al misgaat en waardoor. Naast hem zijn oud-collega, maar nu sinds zijn pensioensruimte, als rechter plaatsvervanger in de zittende magistratuur werkzaam zijnde Jan Jacobus Aboep. Schrijver van boeken, welke door de burger wat inschik bieden op het recht, bedrijf en die al in de jaren zestig de voorpagina's van de Maatsoewijk met zijn hoogst provocerende uitspraken in de proceessen. Het is wel bereid lang geleden, dat een lezing-journalist hem in een rechtsoverreeds aanduidde als mr. A. Spoel. Ze had nog nooit van hem gehoord, dacht dat hij zijn voornaam was en vond het niet eerlijk (het was zes jaar voor het Maatsoewijkproes) om die voluit te vermelden. Zoals het ook laterlijk lang geleden moet zijn, dat er Leidse studenten waren, die meenden dat Moskowitz de naam was van een lekenoorzoeker zoals forumvoorzitter M. Groenhuijsen ontduidele introductie van het derde lid de nu alom bekende strafpleiter Max Moskowitz uit Maastrecht.

De verdachte als sachofter van het juridisch bedrijf, luidde het onderwerp van de avond, onder vraagtekens daaraantracht zoals een objectieve themastelling zou passen, maar getuigde wel iets over de ernstige verontoring over de situatie in het strafproces onder de initiatieven van de bijeenkomst. Het bleek ook uit de inleiding van de voorzitter: 'Na de jaren zestig is een duidelijke kentering waarneembaar in de waarden van de rechten van de verdachte.' 'Zij hebben de grote politieke partijen probeert de klank in de verkiezingscampagne de het al te doordringende een hardop-schijnbaar de criminaliteit van een heuging tot aanvalende rechtsbescherming is geen sprake meer, er wordt weer gedacht in de sfeer van 'Leu and Orde'.' Als benedijkt ontwikkelings signaleerde Groenhuijsen het steeds meer gebruik maken van infiltranten bij de opsporing en het in de jurisprudentie geaccepteerd raken van de anonieme getuige, wat zijns inziens bepaald in strijd is met het Wetboek van Strafrecht.

Zoals te verwachten was viel Woodria als officier van justitie over de situatie zonder dat vraagtekens. 'Nu het onderwerp gebracht wordt als vaststaand gegeven, ontstaat de indruk dat het in ons land maar droeg is gesteld met de rechten van de verdachte en dat bestrijkt is,' zei hij. 'Maar het om gaat is een afweging van belangen, tot welke prijs kun je in bepaalde omstandigheden een verdachte rechten geven, we moeten refereren aan de maatschappelijke realiteit. Ondanks die kentering, die ik ook wel zie, heeft de verdachte nog steeds veel mogelijkheden om zich te verweren. Door de inzet van advocaten in de pleidooien is zijn rechtsbescherming aanzienlijk toegenomen en dan is er verder de insperking van de voorlopige hechtenis. Woodria toonde zich alteminst enthousiast over het opheffen van infiltranten in ons rechtssysteem. 'Sommige misdrijven kunnen weliswaar moeilijk onder gebruik van de "andere overreagent" tot oplossing komen, maar de Hoge Raad neemt af en toe een wat ruimhartig standpunt in, zei hij. De Amsterdamse persofficier maakt wel een onderscheid tussen infiltranten en anonieme getuigen, die om geheel andere reden niet op de zitting willen verschijnen, en zijn gedachten gingen daarbij uit naar die potentiële getuigen die door de verdachte of diens relaties zijn bedreigd

VN 14

De deelnemers aan het forum vonden het woord in de volgorde van het strafproces. Na Woodria was de microfoon dus aan advocaat Moskowitz. Hij constateerde, dat het zaantalpunt in strafzaken is gaan verschuiven van de openbare zitting naar het vonnisrecht. Infiltratie is een opsporingmethode, die om niet niet te zien, hij moet afgaan op het oordeel van de verdachte, die de anonieme getuige betrouwbaar noemt. Maar waar is het iemand uit een crimineel milieu en dat roept toch twijfels op omtrent die betrouwbaarheid. Moskowitz vindt het een diepte in het strafrecht, dat de Hoge Raad onlangs zijn goedkeuring heeft gegeven aan een vooroordeel van een verdachte getuigen op basis van een anonieme getuigenverklaring. 'Een ontwikkeling,' zei hij, 'die hooggeleerde heren in het strafrecht als de advocaat-generaal Leyten en de Groninger hoogleraar Th.W. van der Meer, maar ook in mijn jaren bij de nu bekende nu publicatie, voor onmogelijk hadden gekeurd.'

Maar wat heeft rechter Aboep, die zich — hij heeft zelf toegegeven het grootste deel van zijn leven in de rechtspraak heeft doorgebracht — opvallend daarentegen van Woodria's opvatting dat het toelichting van de officier van justitie behoort de misdaden te bestrijden. Dat is helemaal niet waar,' riep hij op de een van hem horende onverkorte wijze. 'Het openbaar ministerie is niet degen die de criminaliteit aan te pakken en moet de leiders om het "fair play" in het strafproces niet te handhaven nauwelijkt in het oog houden.' 'En verder: Het strafrechtelijk apparaat is niet het meest geschikt voor criminaliteitsbestrijding, je kunt er de maatschappij niet mee veranderen. Zonder als je met het openbaar ministerie van zwakte straffen veranderingen kan aanbrengen in het menselijk karakter.'

Evenals Moskowitz keerde Aboep zich scherp tegen uitbreiding van het strafrecht in die zin, dat het openbaar ministerie niet meer de enige is die de misdaden moet bestrijden. 'Het is anders in dat het plagen van de daad. Over het gebruik van infiltranten zie ik wel. Politici moeten niet te zeer verstrikt in de onderwereld en dat is niet voldoende hand. Het is niet degen die het niet te handhaven nauwelijkt in het oog houden.' 'En verder: Het strafrechtelijk apparaat is niet het meest geschikt voor criminaliteitsbestrijding, je kunt er de maatschappij niet mee veranderen. Zonder als je met het openbaar ministerie van zwakte straffen veranderingen kan aanbrengen in het menselijk karakter.'

Het eerste verhoor

Eens in de zoveel jaar duikt weer de gedachte op dat advocaten in staat moeten worden gesteld om eerst te horen van een verdachte, die de politie bij te wonen. Er bestaan een hoop goede redenen om dat te willen. Een pijler van het strafrecht is dat niemand aan zijn eigen veroordeeling hoeft mee te werken, en anderen niets moeilijker om te vreemd is in het denkbare dat de recherche de verdachte niet altijd even dijn op dit uitgangspunt als de politie heeft namelijk een andere en in wezen uiterst respectabele beschouwing van het openbaar ministerie. Dat werk wordt aanleiding omvondiger als de verdachte niet tegenwoordig is. Dit het om voorsprijde bekendmaking plaats bij het uit te rechte van de deontologische minister van Justitie. 'Kijk,' zegt hij, 'als we advocaten bij het verhoor toelaten moet de politie en andere minister aan bewijsmateriaal komen. Dan moeten er bijvoorbeeld wel "telefoonoverhoorden" worden afgehoord.' 'Het overnemen dreigement daargelaten, het lijkt erop dat de politie de verdachte niet onder voldoende grond, maar met de verwachting dat ze op het bureau wel zullen doorstaan. De minister van politie niet een paar dagen over het hoofd. Ten eerste is het een zaak van de aanpak, het geven van een advocaat een verdachte na al zijn in zijn zwijgzaamheid. Een advocaat kan hem helpen te on-

derkenen of hij al dan niet wordt gezeigeld en of het overige bewijsmateriaal toereikend is voor een veroordeling. Er zullen dan wel dachten tegen beter weten in blijven ontkenen, alleen omdat zij niet kunnen overtuigen wat de bekentenis van een bekentenis is. Ten tweede draait de advocatenovername niet zoner om de verdachte die langzamerwijze weg met medewerking wordt gebracht, maar om de kwaliteit van het proces van een verdachte, die de politie bij te wonen. Dit stuk, waar de verdachte zijn handtekening onder het vonnis moet zetten, als basis voor de berechting en dus voor de mogelijke veroordeling. De argumenten die mogelijk de verdachte zouden kunnen opleveren naar nu wel als bod, en het verslag van de verdachte in de taal van de verdachte, dat elke van verdachte het zitting wordt geconfronteerd met zijn eigen mededelingen 'dat hij van niemand recht of toestemming had gekregen om de getuigen over te nemen' is een rarij te veel, maar het wordt belangrijk als juridische nuances over schuld en strafmaat, die de strafmaat van belang zijn, uitgesloten aan het inzicht van de verlamende worden overgenomen. Een verdachte die af geschoten kan degevaardigd wel zeggen dat 'alhoes de kans bestond dat een moeilijke passaat werd getroffen'. Het wordt dan een heur toe om sprake was van open, te weten, alleen maar bewezen is dat de verlamende op school goed heeft opgelet en een arrest van de aanpak, die goed heeft begrepen. Maar vroeger de zitting het doorlaagende moment van een strafproces, is het nu meer allerlei omstandigheden het accent op de voorafre komen te liggen en het is niet meer degen die de advocaat ook in die voorafre wordt betrokken.

NRC 14 Glijbaan

ER IS WERK AAN DE WINKEL voor strafrechtshistorici. Was dit niet het land waar geldt: beter tien schuldigen vrijuit dan één onschuldigen mis achter de tralies? De bereidheid deze uiterste consequentie te trekken is het draagvlak van de beginselen waarop onze strafrechtspiegeling steelt. Open vizier, is er een van, een eerlijke kans voor de verdachte om zijn onschuld te bewijzen.

Deze beginselen staan niet alleen onder druk van de omstandigheden maar ook onder druk van de beoefenaren van het recht. De afgelopen twee weken was het weer tweemaal prijs.

Eerst herhaalde minister Kortals Altes (justitie) zijn weigering iets te doen aan de advocaat op het politiebureau. Toch is deze eis, zo stelde de advocaat-generaal bij de Hoge Raad mr. J. van der Meer, 'een zaak van simpele rechtvaardigheid, die alang ingewilligd had moeten zijn'.

Thans adviseert een commissie onder voorzitterschap van een andere AG bij de Hoge Raad, mr. Remmelink, het groeiende gebruik in strafzaken van anonieme getuigen in verregaande mate te legaliseren. Toch is aanvaarding van deze duistere figuur, in de woorden van alweer mr. Leyten maar nu in 1984, 'een intense nederlaag voor het strafrecht'.

DE ANONIEME GETUIGE komt niet alleen. Hij gaat vergezeld van de undercover-agent, de anonieme telefoonant en andere vormen van het net door de vijver halen en van een ander soort agent, van justitie die zich gedraagt naar zijn eigen uitspraak dat de criminaliteitsbestrijding 'ons volledig moet biologieren en beheersen'.

Uit zo'n opmerking, afgelegd in een uitgebreide commissievergadering van 26 november 1984, spreekt een zorgwekkend gebrek aan gevoel voor verhoudingen. Geheel in deze lijn deed minister Kortals Altes vorige zondag op de televisie de zorg voor het rechtsgehalte van onze strafrechtspiegeling uitblijven als 'grijsgevelverhalen'.

Zorg voor veiligheid en rust is in elke minister van justitie te prijzen en bovendien in overeenstemming met het algemeen gevoelen van de Tweede Kamer. De minister is echter minister van alle burgers, ook de misdadige of de alleen maar verdachte of afwijkende burger, of de burger die onder het motto "waar gehakt wordt vallen nu eenmaal spanders" ten onrechte in de molen belandt.

HET IS EEN 'GLIJBAAAN' waarop wij met de verruiming van opsporingsmethoden, zoals de anonieme getuige, zijn beland, zo wil men wel toegeven in de kring van politie en justitie. Het is moeilijk vertoeven op een hellebrand vlak. Zorg voor rechtsvaardigheden poetst natuurlijk niet uit dat de criminaliteit verhardt. Het heeft geen zin te ontkennen dat de strafrechtspiegeling wordt geconfronteerd met lastige dilemma's.

derkenen of hij al dan niet wordt gezeigeld en of het overige bewijsmateriaal toereikend is voor een veroordeling. Er zullen dan wel dachten tegen beter weten in blijven ontkenen, alleen omdat zij niet kunnen overtuigen wat de bekentenis van een bekentenis is. Ten tweede draait de advocatenovername niet zoner om de verdachte die langzamerwijze weg met medewerking wordt gebracht, maar om de kwaliteit van het proces van een verdachte, die de politie bij te wonen. Dit stuk, waar de verdachte zijn handtekening onder het vonnis moet zetten, als basis voor de berechting en dus voor de mogelijke veroordeling. De argumenten die mogelijk de verdachte zouden kunnen opleveren naar nu wel als bod, en het verslag van de verdachte in de taal van de verdachte, dat elke van verdachte het zitting wordt geconfronteerd met zijn eigen mededelingen 'dat hij van niemand recht of toestemming had gekregen om de getuigen over te nemen' is een rarij te veel, maar het wordt belangrijk als juridische nuances over schuld en strafmaat, die de strafmaat van belang zijn, uitgesloten aan het inzicht van de verlamende worden overgenomen. Een verdachte die af geschoten kan degevaardigd wel zeggen dat 'alhoes de kans bestond dat een moeilijke passaat werd getroffen'. Het wordt dan een heur toe om sprake was van open, te weten, alleen maar bewezen is dat de verlamende op school goed heeft opgelet en een arrest van de aanpak, die goed heeft begrepen. Maar vroeger de zitting het doorlaagende moment van een strafproces, is het nu meer allerlei omstandigheden het accent op de voorafre komen te liggen en het is niet meer degen die de advocaat ook in die voorafre wordt betrokken.

NRC 14 Glijbaan

ER IS WERK AAN DE WINKEL voor strafrechtshistorici. Was dit niet het land waar geldt: beter tien schuldigen vrijuit dan één onschuldigen mis achter de tralies? De bereidheid deze uiterste consequentie te trekken is het draagvlak van de beginselen waarop onze strafrechtspiegeling steelt. Open vizier, is er een van, een eerlijke kans voor de verdachte om zijn onschuld te bewijzen.

Deze beginselen staan niet alleen onder druk van de omstandigheden maar ook onder druk van de beoefenaren van het recht. De afgelopen twee weken was het weer tweemaal prijs.

Eerst herhaalde minister Kortals Altes (justitie) zijn weigering iets te doen aan de advocaat op het politiebureau. Toch is deze eis, zo stelde de advocaat-generaal bij de Hoge Raad mr. J. van der Meer, 'een zaak van simpele rechtvaardigheid, die alang ingewilligd had moeten zijn'.

Thans adviseert een commissie onder voorzitterschap van een andere AG bij de Hoge Raad, mr. Remmelink, het groeiende gebruik in strafzaken van anonieme getuigen in verregaande mate te legaliseren. Toch is aanvaarding van deze duistere figuur, in de woorden van alweer mr. Leyten maar nu in 1984, 'een intense nederlaag voor het strafrecht'.

DE ANONIEME GETUIGE komt niet alleen. Hij gaat vergezeld van de undercover-agent, de anonieme telefoonant en andere vormen van het net door de vijver halen en van een ander soort agent, van justitie die zich gedraagt naar zijn eigen uitspraak dat de criminaliteitsbestrijding 'ons volledig moet biologieren en beheersen'.

Uit zo'n opmerking, afgelegd in een uitgebreide commissievergadering van 26 november 1984, spreekt een zorgwekkend gebrek aan gevoel voor verhoudingen. Geheel in deze lijn deed minister Kortals Altes vorige zondag op de televisie de zorg voor het rechtsgehalte van onze strafrechtspiegeling uitblijven als 'grijsgevelverhalen'.

Zorg voor veiligheid en rust is in elke minister van justitie te prijzen en bovendien in overeenstemming met het algemeen gevoelen van de Tweede Kamer. De minister is echter minister van alle burgers, ook de misdadige of de alleen maar verdachte of afwijkende burger, of de burger die onder het motto "waar gehakt wordt vallen nu eenmaal spanders" ten onrechte in de molen belandt.

HET IS EEN 'GLIJBAAAN' waarop wij met de verruiming van opsporingsmethoden, zoals de anonieme getuige, zijn beland, zo wil men wel toegeven in de kring van politie en justitie. Het is moeilijk vertoeven op een hellebrand vlak. Zorg voor rechtsvaardigheden poetst natuurlijk niet uit dat de criminaliteit verhardt. Het heeft geen zin te ontkennen dat de strafrechtspiegeling wordt geconfronteerd met lastige dilemma's.

→

→ Illustratie: de relatie tussen de raadsman op het politiebureau en de anonieme getuige. Toelating van de advocaat zal naar alle waarschijnlijkheid afdoen aan het gebruik van de bekentenis van de verdachte als bewijsmiddel. Op zichzelf is dat niet slecht, want een te grote afhankelijkheid van de eigen verklaring van de verdachte leidt al gauw tot gemakzucht van politie en justitie — of erger.

De kwaliteit van de waarheidsvinding zou zelfs gediend kunnen zijn met het benutten van andere bewijsmiddelen, zoals getuigenverklaringen. Naarmate dat lukt neemt echter de andrand om anonieme getuigen toe te laten toe. Met op zijn beurt het gevaar dat deze onder de dekmantel van de anonimiteit „wraakzuchtige leugenaars” zijn, om nog eenmaal mr. Leyten te citeren.

GELEGENHEIDSGRONDEN vormen in elk geval geen oplossing. En daarnaast moet men toch wel denken bij de geruststelling van minister Korthals Altes dat een raadsman bij het politieverhoor overbodig is omdat de rechter in zijn vormis een onbehoorlijk proces-verbaal van de politie niet zal laten meekomen. Het probleem is nu juist dat de kaarten in de eerste fase van een strafzaak zo geschud kunnen worden dat er achteraf geen vinger meer tussen te krijgen valt.

Nogmaals, de dilemma's waarvoor de strafrechtpleging zich gesteld ziet zijn niet gering. Dat is overigens niet nieuw, zo brengt de herdenking van henderd jaar Wetboek van Strafrecht ons juist dit jaar in herinnering. Het is geen gemakkelijke eeuw geweest. Toch hebben wij het heel eind eind gebracht met het product van minister Modderman dit, in de woorden van de redactie van het dezer dagen verschenen gedenkboek, „zijn politieke resultaten uitsluitend oogste met het middel van de gedachtenwisseling — een fundamentele versterving van de deugdelijkheid en toelaatbaarheid, respectievelijk van wetenschap en fatsoen”.

Dat moeten we nu niet gaan loslaten.

Harde aanpak van mr.

NRC 23

ER IS, EEN „Law and Order campagne” aan in ons land, zo waarschuwt de nieuwe Rotterdamse leeraar dr. C. Fijnaut in zijn jongste aflevering van het schrift voor strafrecht DD. Hij is kersvers afkomstig uit het onderzoeksinstituut van het departement van Justitie, waar hij over buitenlandse ervaringen met dit verschijnsel rapporteerde, dus hij kan het weten.

Wat is er tegen „harde” misdaadbesteding? Niet het minste bezwaar tegen die aanpak is dat hij niet echt helpt. Op de korte termijn zijn er wellicht succesjes te behalen met een vertoon van daadkracht — in het bijzonder versterking van de politie en het gevangeniswezen — maar het middel blijkt doorgaans erger dan de kwaal, al was het alleen omdat het versterkte optreden onwillekeurig bepaalde minderheidsproppen tot mikpunt kiest — en hen grondig veevreemd van de samenleving. Om maar te zwijgen van de algemene rechtswaargen, die al gauw het loodje leggen.

ER IS EEN TWEEDE SPOOR, zo pleegt minister Korthals Altes van justitie gehel in lijn met de kabinets-terminologie te benadrukken. Hij wijst op de noodzaak van herstel van de sociale verbanden, van veilige bebouwing, van de tortom van misdaden in plaats van genezen. Als bewijs van deze verlichte en afgewogen aanpak geldt de Commissie kleine criminaliteit, naar de voorzitter de Commissie-Roethof genoemd. Vandaag publiceerde deze het eindrapport. Het blijkt voornamelijk franje te zijn voor de Law and Order-campagne.

Inhoudelijk gezien is de rapportage zeker terzake. Méér service in de detailhandel, zal afdoen aan winkeldiefstal, méér aandacht voor leerlingen op school helpt hen tot recht pad te houden. Maar het winkelbedrijf zegt dat de kosten van extra personeel vier miljard belonen en onoverkomelijk zijn. En het terugbrengen van de uit hun krachten gegroeide scholengemeenschappen (het woord alleen al) tot een menselijke schaal klopt niet direct met de prioriteiten van O.A.W., nog even afgezien van minister Rusing.

Wat dit betreft bevestigt de Commissie-Roethof voornamelijk dat elke samenleving de criminaliteit krijgt die zij verdient. Dat is natuurlijk nooit een reden zich er bij neer te leggen. De commissie maakt afdoende duidelijk dat de zogeheten „kleine criminaliteit” flink aantikt in termen van verlosdering. Maar als de reële prijs — de afweging van kosten en baten — blijkt open te staan voor discussie, dan verdient de kwaliteit van het antwoord extra aandacht.

DE KWALITEIT van een aantal aanbevelingen is zeer discutabel. Zo wil de Commissie-Roethof winkeliers de bevoegdheid geven zelf boetes op te leggen aan betrachte dieven. Verderop in haar rapport zegt zij dat de politie als „typische frontorganisatie” niet steeds de vereiste neutraliteit zal hebben die voor een rechtmatige sanctie-opdracht vereist is, zodat nader toezicht op de politie-transactie geboden is. Geldt dat niet a fortiori voor de winkelier in de frontlinie, zeker als hij ook nog eens wordt uitgenodigd een zwarte lijst aan te leggen?

Op het meer bestuurlijke vlak dreigt het gevaar dat de kleinschalige en „burgervriendelijke” aanpak van de massale criminaliteit dreigt te verpieteren in de duizenden en besommeringen van de ambtelijke coördinatieproblematiek, terwijl de ideologen van Law and Order hun gang gaan.

TEKENEND IS de voortgangsrapportage 1986 over zijn beleidsplan-criminaliteit, die minister Korthals Altes — royaal op voorhand van het Eindrapport-Roethof — het licht deed zien. Daarin geeft hij ruiterlijk toe dat de operatie ter uitvoering van de (interim)aanbevelingen van de Commissie kleine criminaliteit „relatief beperkt” is en dat een „werkelijk op preventie gericht beleid” een zaak is voor het nieuwe kabinet.

Maar aan de bouw van maar liefst vijf nieuwe gevangenis — bovendien reeds aanzienlijk overbevolgd — „wordt hard gewerkt”. Het politiek testament van de bewindsmann geeft ook nog eens prioriteit aan versterking van de politie boven rechterlijke macht of rechtspraak. Dat onderstreept de vraag van Fijnaut wat er na de „mechanisering” van het strafproces nog over zal zijn van de onafhankelijke rechter.

De prijs is te hoog.

Ontwerp wet over klachten tegen politie gereed

NRC 21

DEN HAAG, 21 juni — De demissionaire ministers Korthals Altes (justitie) en De Korte (binnenlandse zaken) hebben een voorontwerp van wet inzake de behandeling van klachten tegen politieambtenaren voor advies naar onder andere de procureur-generaal, het Coördinerend politiebureau, burgemeesters en de Nationale ombudsman gestuurd. Daarin vervalt de instelling van onafhankelijke klachtencommissies, bestaande uit drie personen, een centrale rol.

Volgens de beide ministeries betreft het een al in februari 1985 aangekondigde wijziging van de Politiewet op grond van de notitie „De toekomst van het politiebureau”.

Doel van het wetsvoorstel is enerzijds te bewerkstelligen dat klachten over gedragingen van politieambtenaren op een objectieve en voor de burger begrijpelijke

wijze worden behandeld. Daarnaast moet de regeling het vermoeden van de politie vertragen om, naar aanleiding van klachten, binnen de eigen organisatie problemen te signaleren en op te lossen.

Klachten die rechtsrechts in hun belang worden getroffen moeten zich wenden tot de burgemeester als een klacht de gemeentepolitie betreft en tot de minister van justitie als het om een rijkspolitieambtenaar gaat. In de praktijk zal het er in dat laatste geval op neerkomen dat de klager zich wendt tot de districtcommandant, of de commandant van de landelijke dienst.

Tijdens het onderzoek heeft de klachtencommissie een toezicht houdende taak met betrekking tot de voortgang en na afloop moeten de resultaten aan de commissie worden voorgelegd. De korpschef heeft de uiteindelijk

een definitieve beslissing neemt. Het is niet de klacht die wordt behandeld. In beginsel moet dat uiterlijk vier maanden na indiening zijn gebeurd.

Het wetsvoorstel brengt geen wijziging in de positie van de Nationale ombudsman. Deze blijft bevoegd onderzoek in te stellen naar schichten over politie-opdraden. In de opzet van de ministers is de ombudsman echter gedurende de tijd dat de klachtenprocedure aanhangig is, niet bevoegd. In een eerste reactie stelde de woordvoerder van Rang gisteren, dat deze het voorontwerp nog niet onder ogen heeft gehad. „Rang heeft echter altijd gepiept voor het tot stand komen van een goede plaatselijke regeling die zijn eigen bevoegdheid niet zal aantasten. Mocht het voorontwerp deze waarborgen geven, dan juicht Rang de nieuwe regeling toe”, aldus de woordvoerder. (ANP)

Rotterdammer klaagt politie aan wegens „hengeen” in brievenbus

Van een verslaggever. Rotterdam — Een bewoner van de Rotterdamse wijk Katendrecht heeft een klacht ingediend tegen twee agenten die een pakket uit zijn brievenbus hebben gehaald. Hij betrapte de agenten op de ochtend van 2 juni. Het pakket kwam van de Katedrechtse Bewoorgemeenschap (KBO), die later die dag actie wilde voeren tegen de toenemende prostitutie in de wijk.

Tijdens een vergadering van de raadscommissie voor politiezaken ontsloeg burgemeester Peper de vraag of de agenten disciplinair worden gestraft. Hij zei slechts dat de agenten hebben gehandeld in een „onverwachte bui”.

Plastervangend hoofdcommissaris J. Blaauw zei over de handhaving van de agenten: „Dit kan niet”. De KBO vindt het „een schandelijke zaak”, die de privacy aantast. Het geval doet denken aan de gebeurtenissen bij Radio Star Amsterdam enkele maanden geleden. Toen

hingen twee agenten in de brievenbus van de regionale omroep in de vorm van persverklaringen aan te treffen van de stichters van de brand bij de Maakro. Een onderzoek van de recherche woe uit dat de agenten verkeerd hebben gehandeld, maar zij zijn niet beboet.

De Rotterdamse raadscommissie las een onderzoek instellen naar het politie-optreden later op de dag, toen bewoners actievoeren tijdens de opening van een nieuwe winkelmarkt in Katendrecht. Volgens de bewoners heeft de politie eenzijdig gedrag opgetreden, waarbij een agent zou hebben gedrukt en een kevoet als slagwapen te gebruiken.

Plastervangend hoofdcommissaris Blaauw zei dat hij zich niet kon voorstellen dat een politiemann met een kevoet zou dwalen. Volgens hem was de kevoet bedoeld om een blokade af te breken. De bewoners zeggen dat er vijf getuigen zijn van het voorval, die kunnen bewijzen dat de politiemann mondeling heeft gedrukt af

tevoeren met de kevoet in de nek of tegen de becon te slaan.

Verbaas

De meest raadsleden toonden zich verbaasd over het grootschalige politie-optreden. Burgemeester Peper zei dat hij zijn bezit voor een grote inzet heeft gekocht op „analen van een of meer wetteloos”. Volgens een woordvoerder van de bewoorgemeenschap van het veel makkelijker geweest als de gemeente of de politie tevoren contact hadden gezocht met de KBO. Dan zijn zij gebreken dat de bewoners geen gewaagde actie in de zin hadden, aldus de woordvoerder.

De bewoners van Katendrecht zijn bevreemd over de terugkerende prostitutie in hun wijk. Jaren geleden heeft de gemeente beleid dat volgend bij de prostitutie-rij zou blijven. Met het harde optreden tegen de actievoeren de bewoners lijden de gemeente te kien van de bescherming van de beoelthouders, aldus de KBO.

These were Amsterdam collectives

De uitspraak is 12 juni.

Hoeveel van dit soort procedures landelijk jaarlijks gevoerd worden is niet bekend. In Amsterdam zijn het er tientallen per jaar. (ANP)

Overigens kreeg de man al op 20 februari een woonverbod opgelegd door de rechtbank, als voorwaarde voor zijn vrijlating uit voorarrest. Twee maanden later verzachtte de rechtbank dit: hij mocht wel in zijn woning komen, maar alleen via een zijstraat. De rest van de straat bleef taboe. "Alleen in heel bedreigende situaties kan de rechter iemand uit zijn woning schoppen," aldus Knap.

14 16

Deze straatverboden waren inderdaad een aanscherping van de contactverboden, waarbij de dichter nu werd verboden om persoonlijk of telefonisch in contact te treden met een bepaalde vrouw. Deze contactverboden bleken in veel gevallen niet doelmatig (bewijsproblemen), waarna verboden zones uitkomst (ten

Toch roept een dergelijke snelle jurisprudentiële ontwikkeling in de civiele rechtspleging wel enige vragen op. Het betreft hier een ontwikkeling die de rechtsgevoel zeker niet in het vizier heeft gehad. Zelfs in het bureaurecht, waarin zich talloze situaties van ernstige hinder, bedreiging en discriminatie kunnen voordoen, is het woeuverbod niet als sanctie opgenomen. Nu is deze bedenking niet bedoeld als pleidooi voor een streng legisme, want de werkelijkheid heeft wel geleerd dat de wetgever

Voorts kan nauwelijks betwijfeld worden dat het opleggen van een woonverbod een sanctie is die in de eerste plaats toch thuisloosheid in het strafrecht. Die constatering zou een argument kunnen opleveren voor de stelling dat hoe meer een bepaald gedrag als civielrechtelijk is gemonitioneerd, hoe minder aanleiding ervoor bestaat om ook nog tot strafrechtelijke bestraffing over te gaan. Waar beide sanctiesystemen in elkaar overlopen en door elkaar worden gebruikt, behoort er zorgvuldig tegen opgewaakt te worden dat geen verdubbeling van sanctie plaatsvindt.

Maar ook hier past wederom een opmerking. Veiligheid, afscherming en eerste de beste democratisch zijn hopeloos anderszins te begrijpen, die de afkeer ook buiten de sfeer van de man-vrouw-confrontatie met recht ingedeeld worden zouden kunnen worden, bij voorbeeld voor gevallen van mishandeling, veroving, bedreiging, chantage, discriminatie en pesten. Wanneer in die gevallen het civiele verbodstelsel niet met name gehanteerd wordt, al Nederlanders te klein blijken om alle verbodsoverdoelen te herbergen en alle medeoverstoorden tot rust te laten komen.

'Bezwaarschrift woongroep R'dam tegen vervolging ongegrond' **NAC 3**

ROTTERDAM, 3 juni — De raadsman van de Rotterdamse rechtbank heeft het bezwaarschrift dat twee leden van een woongroep hebben ingediend tegen hun strafvervolging wegens het plegen van ontuchtige handelingen met minderjarige kinderen grotendeels ongegrond verklaard. Dit heeft de advocaat van de woongroep, mr. J. Groen, vastgesteld bevestigd.

Volgens de raadsman heeft de rechtbank het bezwaarschrift weliswaar op vier punten gegrond verklaard, maar is zij van mening dat de woongroepleden voor twee

incidenten tot strafvervolging vervuld dienen te worden. De raadsman zal tegen de uitspraak in hoger beroep gaan bij het gerechtshof in Den Haag.

Uit de uitspraak van de raadsman blijkt volgens Groen dat de rechtbank het niet eens is met het principieel aangevoerde bewaar tegen de strafvervolging, namelijk dat de overheid zich niet moet bemoeien met de manier waarop ouders hun kinderen opvoeden. Groen vindt het merkwaardig dat de rechtbank geen woord heeft gezegd aan het rapport dat de Leidse hoogleraar prof. dr. J. Franken op verzoek van de rechtbank heeft uitgebracht. Hierin zegt de hoogleraar dat de leden van de woongroep hun kinderen weliswaar een zeer vrije seksuele opvoeding geven, maar dat de kans vrijwel nihil is dat zij ontucht met hun kinderen hebben gepleegd. (ANP)

Toch verging voor ontucht met kinderen

Tr 3

Van een ouder verslaggevers
ROTTERDAM — Twee leden van een Rotterdamse woongroep worden strafrechtelijk vervolgd wegens ontucht met (hun) minderjarige kinderen.

Het bezwaarschrift dat ze hadden ingediend tegen hun strafvervolging is gisteren ongegrond verklaard door de raadsman van de Rotterdamse rechtbank. De raadsman van de woongroep, mr. J. Groen, zegt dat op een aantal punten de raadsman het bezwaarschrift weliswaar ge-

grond heeft verklaard, maar voor twee incidenten acht de kans toch strafvervolging te zwaar, aldus mr. Groen. De uitspraak van de raadsman is dus eigenlijk vrees voor 'vies'. De raadsman heeft meteen beroep aangekondigd tegen de beslissing van de raadsman bij het gerechtshof in Den Haag.

Uit de uitspraak blijkt volgens mr. Groen dat de rechtbank het niet eens is met het principieel aangevoerde bewaar dat de overheid zich niet moet bemoeien met de manier waarop ouders hun kinderen opvoeden. Maar uiterst merkwaardig vindt de raadsman het dat geen woord is gezegd aan het rapport dat de Leidse seksuoloog prof. dr. J. Franken als getuige-deskundige op verzoek van de rechtbank heeft geschreven. Dr. Franken komt in grote lijnen tot de conclusie dat de zes volwassen leden van de woongroep geen ontucht hebben gepleegd met de zes kinderen die deel uitmaken van het

collectief. De kinderen krijgen weliswaar een vrije seksuele opvoeding, maar de geringheid die de ouders voor de kinderen koesteren en de vrijheid die de kinderen genieten, sluit ontucht uit, aldus Franken.

De Rotterdamse politie viel een jaar geleden het pand van de woongroep aan de Schiederskadeel binnen naar aanleiding van klachten over ontuchtige handelingen. Volgens de woongroep waren die afkomstig van rancunose ex-leden. Tegelijkertijd werden de kinderen van het collectief van school gehaald en in een kindertehuis ondergebracht. Na een week mochten ze weer naar huis. Wel werden ze onder voorlopig toezicht van de kinderbewaking geplaatst.

Na rapportages van de kinderbewaking en een onderzoek door de Rotterdamse kinderpсихолог prof. dr. J. Sanders-Wolstra, kreeg de woongroep afgelopen maart de ouderlijke macht over de kinderen terug.

Bezwaarschrift tegen vervolging leden **NAC 3** woongroep afgewezen

Van een ouder verslaggevers

ROTTERDAM — De raadsman van de Rotterdamse rechtbank heeft het bezwaarschrift dat twee leden van de woongroep aan de Schiederskadeel hebben ingediend voor het belangrijke deel afgewezen. Het bezwaarschrift tegen de dagvaarding wegens het plegen van ontuchtige handelingen met kinderen uit de woongroep. Advocaat mr. J. Groen van de woongroep tekent hoger beroep aan tegen de uitspraak van de raadsman.

Het meest wettelijke bezwaar van de woongroep is dat justitie zich volgens de grondwet niet heeft te bemoeien met de wijze waarop ouders hun kinderen opvoeden. De raadsman is het niet eens met die redenering. De overwegingen daarvoor waren maandag nog niet bekend.

Wel is het aantal wettelijke feiten teruggebracht van zeven naar twee. In de vijf verslagen bleef in volgens de raadsman 'geen sprake van ontucht met kinderen'. De twee overgebleven feiten zijn dat een dochterje en een zoonje bij een van de ouders van de vader hebben vastgehouden, en dat het zoonje zeer kort met zijn penis in of tegen de vagina van zijn moeder is geweest. Beide feiten zijn tijdens vorige bezwaarschrift afgevoerd.

De woongroep-ouders hebben steeds gezegd dat het daarbij ging om een opvoedingssituatie, van de nieuwsgierigheid van de kinderen te bevredigen. De Leidse hoogleraar in de seksuologie prof. dr. J. Franken heeft begin dit jaar geschreven dat in de genoemde feiten geen sprake van ontucht is geweest. Dat staat in het rapport dat Franken in opdracht van de rechter-commissaris heeft geschreven.

Volgens Franken is ontucht uitgesloten gezien de geringheid die de ouders voor hun kinderen koesteren en de vrijheid die de kinderen hebben. De verdediging heeft Franken rapport tijdens de zitting van de raadsman overlegd. Maar de raadsman is in de uitspraak van maandag niet ingegaan op het rapport.

Woongroep toch verder vervolgd na bezwaarschrift

HVV-3

(Van een ouder verslaggevers)

ROTTERDAM — De woongroep uit het Rotterdamse Schiederskadeel, die in beschuldiging van het ontucht plegen met minderjarige kinderen, zal verder worden vervolgd. De raadsman van de Rotterdamse rechtbank heeft het bezwaarschrift dat twee leden van de woongroep hebben ingediend tegen hun strafvervolging gisteren grotendeels ongegrond verklaard.

Dit heeft de advocaat van de woongroep, mr. J. Groen, maandag meegedeeld. Volgens de raadsman heeft de rechtbank het bezwaarschrift weliswaar op een aantal punten gegrond verklaard, maar is zij van mening dat de woongroepleden voor twee incidenten toch strafrechtelijk vervolgd dienen te worden. De raadsman zal tegen de uitspraak in hoger beroep gaan.

bij het gerechtshof in Den Haag.

Uit de uitspraak van de raadsman blijkt volgens mr. Groen dat de rechtbank het niet eens is met het principieel aangevoerde bewaar tegen de strafvervolging, namelijk dat de overheid zich niet moet bemoeien met de manier waarop ouders hun kinderen opvoeden. Groen vindt het bovendien merkwaardig dat de rechtbank geen woord heeft gezegd aan het rapport dat de Leidse hoogleraar prof. dr. J. Franken op verzoek van de rechtbank heeft uitgebracht.

Hierin zegt de hoogleraar dat de leden van de woongroep hun kinderen weliswaar een zeer vrije seksuele opvoeding geven maar dat de kans vrijwel nihil is dat zij ontucht met hun kinderen hebben gepleegd.

De zaak van de woongroep aan de Schiederskadeel kwam in april 1985 aan het rolt met een inval door de politie. Er werd een aantal arrestaties verricht en de deur van de politie van school gehaald. Kinderen werden in een tehuis geplaatst. De ouders werden enige tijd uit de ouderlijke macht onttrokken, maar die werd later mede op advies van de raad voor de kinderbewaking weer teruggegeven. De strafzaak tegen vier leden van de woongroep werd gesepareerd.

Het openbaar ministerie heeft tegen twee leden van de woongroep beschouwd een strafvervolging ingesteld. Het wordt ten laste gevestigd dat zij ontuchtige handelingen hebben gepleegd met minderjarige kinderen uit de woongroep. De woongroep heeft zich steeds op het standpunt gesteld dat zij niet aan de rechtbank is om te oordelen over de grenzen van moderne opvoeding, maar dat dit het resultaat moet zijn van een maatschappelijke discussie.

Opheffen zedenpolitie vooral voor vrouwen een grote stap terug

In een aantal gemeenten wordt overwogen specialistische afdelingen van de politie te sluiten. Elke politiemans/vrouw zou in principe alle zaken moeten kunnen afhandelen. Fout, schrijft Jesse Doets van de Stichting Stichting Seksueel Geweld. Er is de afgelopen tijd met name bij de zedenpolitie zo veel ervaring opgebouwd.

Op dit moment overwegen verschillende gemeentes-zedenpolitie op te gaan tot de algemene gemeentelijke politie. Gemiddeld tussentijd houdt in dat verschillende specialistische afdelingen bij de politie zullen worden opgeheven, omdat voortaan alle politiefuncties naar alle soorten zaken die bij zijn op zijn/hier weg vindt moet afhandelen, verlies van verkeersterken, behoud tot aan zedenkassen. Als Stichting Stichting Seksueel Geweld kunnen wij alleen oordelen over de laatste genoemde zaken en beperken wij ons dan ook daar toe.

Sinds enige jaren is er binnen het beleid van de Zedenpolitie een verschuiving te constateren. Vroeger was alle aandacht vooral gericht op het opsporen van de dader en het verzamelen van bewijsmateriaal. Het slachtoffer vervulde, als ze al gekend werd, slechts de rol van getuige. Haar emoties waren van ondergeschikt belang. Soms zien we nu nog steeds dat de "dader" van hulpverleners en advocaten klaar staat voor de verdachte.

Het slachtoffer kwam en konnt er in verhouding maar lang vast. De vrouw werd veelal met ongeluk tegemoet getreden vanuit traditionele voorstellingen dat verkrachtingen niet zoveel voorkwamen, dat de vrouw zelf aanslagging gaven en al hebben, en vanuit onbegripheid met het feit dat 80 procent van het seksueel geweld opgelost wordt door bekende van het slachtoffer. De reacties die de vrouw ontmoette op het gebeurde betekenden in veel gevallen nog een extra trauma of beleving.

Slachtoffer

Over invloed van met name de vrouwenbeweging zijn vele afdelingen zedenpolitie zich meer gaan verdiepen in de positie van het slachtoffer van seksueel geweld. Dit leidt tot een positieve ontwikkeling die eveneens ook zichtbaar is geworden aangezien de aangifte bereidheid van slachtoffers van seksueel geweld aanzienlijk is toegenomen.

Het aantal aangiften van verkrachting is in de periode 1975-1982 vermeerderd met 40 procent en het aantal aangiften van aanrandingen is in dezelfde periode toegenomen met 25 procent (bron: onderzoek NISGO Zeist van dr. J. Franken). Tevens zijn vele zedenpolitie bereid samen te werken met hulpverlenende instellingen en medici, tenzij de opvang van slachtoffers van seksueel geweld te verbeteren, (conform de reeds aangegeven aanbevelingen van de commissie de Boerhof 1981).

Wanneer de speciale afdelingen zouden opgeheven na dat in de opvang van slachtoffers van seksueel geweld een niet geringe stap terug is. De deskundigheid ten aanzien van deze opvang die inmiddels ontwikkeld is door de speciale afdelingen, zal verloren gaan. Het zijn juist de speciale afdelingen die door de regionaal waarmee zij geconfronteerd worden met deze problematiek een specifieke deskundigheid opbouwen.

Het heeft jaren geduurd bovengenoemde misverstanden en vooroordelen bij de rechters van de zedenpolitie te betreffen. Wanneer deze afdelingen verdwijnen en de opvang in principe in elk wijkruimte en bij elke agent(e) moet worden gedaan, zal het opnieuw jaren kosten de oorzaken en de gevolgen ten aanzien van seksueel geweld duidelijk te maken. Bovendien:

waarom zou een agent(e) zich verdiepen in de achtergrond van seksueel geweld als hij/zij slechts enkele maanden per geconfronteerd wordt met een aangifte van een zedenmisdaad.

Kortom: als iedere politiemans/vrouw zich met zedenkassen bezighoudt kan gaan van hen een gedegen ervaring opbouwen en zullen er meer louten geboden worden.

Papierwerk

De eerder genoemde onderzoeken van dr. J. Franken vermeldt vooral. Sommige rechters van het onderzoek vrezen dat in de nabije toekomst meer meldingen van seksueel geweld zullen worden "als opgevoerd". In het politiedagboek wordt dit, het "voetmoedigen" van slachtoffers van een melding een aangifte te maken. Minder in zedenkassen getrouwen politiemannen zullen eerder proberen te ontkomen aan het verrichten van het vele papierwerk dat verbonden is aan een geconcludeerd onderzoek.

Ook zullen ze minder vasthoudend zijn in het rondkrijgen van de bewijsvoering in een zedenzaak. Het louten verrichten van een medisch onderzoek bij verkrachting, het inroepen van een toets, en het verzamelen van deze rapporten in een totaal procesverbaal wordt hen al gauw te veel. Zij hebben psychologisch belang bij het gebeurde.

Een vrees die wij met de rechters delen. Daarnaast vrezen wij ook voor de toekomst van de samenwerkingsverbanden. Immers, hoe het land er nu ruim 25. In elk is een afgevaardigde van de zedenpolitie vertegenwoordigd. Door overleg tussen hulpverlening en de zedenpolitie over de problematiek seksueel geweld, wordt eveneens deskundigheid ontwikkeld voor wat betreft de opvang. Hulpverlenende instellingen krijgen meer zicht in het beleid en de werkwijze van de zedenpolitie en vice versa.

Juist deze ontwikkeling maakt dat hulpverlenende instellingen meer begrip krijgen voor de mogelijkheden van de zedenpolitie. Zij zijn in tegenstelling tot enkele jaren geleden belangrijke verplegers naar de zedenpolitie. Maar ook andersom, de zedenpolitie kan, wanneer zij als eerste geconfronteerd wordt met slachtoffers van seksueel geweld een gedegen hulpverlening tot stand brengen.

Wanneer de generale taakstelling wordt doorgeset, wordt de werkwijze ten aanzien van de opvang van slachtoffers van seksueel geweld onoverzichtelijk en zal afvaardiging in een samenwerkingsverband nauwelijks meer rendement opleveren.

Handhaven

Het is duidelijk zijn dat wij pleiten voor het handhaven van de speciale afdelingen. Het verdient zelfs aanbeveling bij nog meer korpsen dan nu reeds het geval is, deze afdelingen op te zetten. Dan hebben we nog gewogen over andere complexe zaken als seksuele kindermishandeling, vrouwenmisdaad, incest, pedofilie, homoseksualiteit, prostitutie met minderjarige jongens en geweld tegen prostituees. Alleen zedenkassen waarvan wij in beeld zijn maar niet in ontwikkeling is. Past die pet nog welk iedereen?

JESSE DOETS

Ministerie achter kritiek op uitholling van de zedenpolitie

Van een naar herbevestigings ZEIST - Het ministerie van binnenlandse zaken heeft zich achter de nota van seksuoloog prof. J. Franken over de dreigende uitholling van de zedenpolitie gesteld en het stuk, vergezeld van een begeleidend brief, verspreid onder 146 gemeentelijke politiekorpsen.

Daar zal de discussie die nu nog aan de gang is binnen bijna twee maanden van de gemeentelijke korpsen over de door de Tweede Kamer gevraagde splitsing van taken over alle takken van de politie stimuleren, hoop je. Franken.

Over de wensen van de Kamer en alle politiemannen - op een enkele uitzondering na - met alle voorkomende taken te betrekken, maken met name vrouwenorganisaties en zedenrechtshouders zich grote zorgen. De stichtingen "Tegen haat" en "Tegen seksueel geweld" hebben zich al vertoond tegen deze "geen" taakdeling uitgesproken uit angst dat zedenpolitie en slachtoffers van zedenmisdaad in de knel komen, dat er van een behoorlijke opvang en behandeling geen sprake meer kan zijn.

Niettemin, zegt Franken, heeft erende van alle gemeentelijke politiekorpsen de maatregelen al doorgevoerd. Alleen de grote steden doen er niet aan mee, maar de rest moet de herziening van taken serieus in 1981 afgerond hebben.

De bedoeling van de "generale taakstelling" is om mensen op het bureau en meer in de wijk, meer contact tussen politie en burgers. Iedereen die buiten aan het werk is, moet alle aanpakken waar hij/zij tegenop loopt, van verkeeroverstredingen tot diefstal en zedenmisdaaden.

Stemming

Om de mening van en stemming onder de zedenpolitie te krijgen, sprak de minister van binnenlandse zaken, toen hij naar seksuologen in Leiden en mede-werker van het Nederlands instituut voor seksualiteitswetenschappelijk onderzoek (NIS-

GO), met vijfzig vrouwen en mannen van de zedenpolitie. "Het komt nu al voor dat een slachtoffer van verkrachting door de ene politiemans wordt overgedragen aan een ander die latere dienst heeft, en dat een volgende haar nog eens oproept, omdat hem een oproeping in het rapport niet duidelijk is".

Eike keer moet de vrouw haar verhaal dus opnieuw vertellen. De kwaliteit van de opvang hangt nu al van de wijze die je toevalt, zegt een zedenrechtshoudster tegen prof. Franken. "Je houdt niet hart vast als onervaren collega's gaan pionieren met een verkrachte vrouw, of met een meisje dat aangifte wil doen van incest", waren opmerkingen die bij veelvuldig te horen kwamen.

De strekking van Franken's nota is dan ook, dat door de nieuwe taakverdeling de in tien jaar toekomst opgebouwde veroveringen van de specialisten in zedenkassen ernstig schade lijdt, evenals de samenwerking tussen diverse hulpinstellingen en zedenrechtshouders.

Training

Of alle korpsen die nog over dit vraagstuk discussiëren, op de nieuwe aanpak zullen overstappen, beslissen de korpschefs. "De minister bepaalt dat niet en evenmin de burgemeester. Die mag dan hoofd van de politie zijn, maar wat moet de burgemeester van zedenkassen af?"

Franken's niet ook nog niet hoe het moet met de training die hij aan de rechterscholen in Zuid- en Noord-Nederland geeft voor rechters die zich willen specialiseren in meden of de bijgeschoold moeten worden. Als iedereen bij de politie moet weten, hoe om te gaan met slachtoffers en pleegers van seksueel geweld, al het daar een complete zedenrechtsschool moeten worden".

Wat het ministerie zich nu zo onoverweldigend vermogt met de beschrijven in zijn nota, geeft hem hoop; wellicht zullen ook nog veel korpsen na bestudering van de nota besluiten tenminste de zedenpolitie van de oude taakverdeling uit te sluiten.

Europese aanpak van geveindde vrouwen

Door ELS SMIT

DEN HAAG — Gemarst in Turkije als vrouw? Seksueel mishandeld? Voor die vrouwen bestaat geen toevluchtsoord. Althans niet in Europa. Daar moet een eind aan komen, vindt de socialistische fractie in het Europees Parlement. Deze fractie zal dinsdag in Straatsburg een resolutie indienen. De resolutie komt er op neer, dat paal en perk dient te worden gesteld aan geweld tegen vrouwen en meisjes. Niet alleen in Turkije, maar in alle landen. Overal waar de vrouw in een afhankelijk positie verkeert en dat is in het hele land meer dan in het andere maar eigenlijk overal nog het geval.

Afhankelijkheid van vrouwen ten opzichte van mannen. Daarvoor sprak Hedy d'Ancona, die de resolutie heeft opgesteld, gisteren in Den Haag. Hedy: "Er is binnen een gezin vaak sprake van dat een vrouw financieel afhankelijk is van een man. Als een vrouw in de hulpverlening trechtloot, is

ze afhankelijk van maatschappelijke werkers, psychiater, dokters. In het werk is een vrouw als het economisch slecht gaat, bang voor ontslag."

"Als het gaat om vrouwen van gastarbeiders zijn die vrouwen afhankelijk van hun man. Al die situaties scheppen afhankelijkheid ten opzichte van de man. En als je afhankelijk bent, laat je je dingen die niet door de beugel kunnen, gemakkelijk wegvallen sonder dat je naar de politie gaat. En dat jota is ook nog eens op een manneer welke bij politie, justitie en politie ook."

Advocaat

"Mannen, die de wetten tot nu toe hebben gemaakt. En mannen hebben geen vrouwen. Vandaar dat als je bent verkracht, in Turkije of in Nederland, het aan de vrouw is om te bewijzen dat ze geen aanklacht heeft gegeven. De verkrachters krijgen, mits ze voor de gedagtenbank ver-

schijnen, een advocaat toegewezen. De vrouwen moeten zelf maar op eigen kosten een goedgebetekte verdediger zien te vinden."

Tot zo ver een deel van het onderzoek van de commissie van het Europees Parlement. Het is overigens geen braakliggend terrein waarop deze commissie heeft geprovoed. Er is al vaker onderzoek op dit gebied gedaan. Gebieden in dat als in een land seksueel misbruik binnen en buiten het huwelijk, binnen of buiten het werk meer publiek krijgt. Het aantal officiële gedeponeerde klachten toeneemt. De verkrachters krijgen, mits ze van de commissie: "Als je als vrouw niet meer hoeft te vrezen te vragen."

Het ene land is verder dan het andere land. Groot-Brittannië en Denemarken zijn verder dan Spanje en Griekenland. Het gelijkbreken van de wetgeving binnen de landen van Europa was één van de idealen

bij het instellen van het Europees Parlement. Er zijn nog veel verschillen in wetten tussen de diverse landen. Die landen zijn nu verenigd binnen een parlement dat nu zijn leffen heeft opgetrokken in Straatsburg.

Mocht het Europees Parlement dinsdag of woensdag zijn mening over de resolutie van de Nederlandse socialistische fractie, dan is het nog maar de vraag of Griekenland, Nederland, Luxemburg en West-Duitsland die richtlijnen vertalen in hun eigen wetgeving. Officieel moet het wel, wat nu staat het papierwinkel. Ieder land is gebonden aan de richtlijnen van het Europees Parlement. Alleen, de termijn tussen richtlijnen, en tusschen land er zelf moet worden, maar nogmaals genoemd. Dinsdag of woensdag beslist het Europees Parlement deze heer niet over nieuwe rapporten voor de boeren van Noord-Italië-west, maar over seksueel geweld tegen vrouwen en kinderen.

Europese wet bestrijding geweld tegen vrouwen bepleit

Door onze redacteurs

DEN HAAG, 12 juni — Het Europees Parlement wil in grote meerderheid dat de Europese Commissie en de lidstaten een pakket maatregelen nemen om geweld tegen vrouwen te bestrijden. De arbeidsovereenkomst van de diverse landen bijvoorbeeld, moet bescherming aan bieden tegen seksuele pestering op het werk.

Het Europees Parlement stemde gisteren over een resolutie van deze strekking, opgesteld door de Nederlandse socialistische Hedy d'Ancona. Zij werd met 197 van de 211 stemmen aangenomen. Geheel, junks, vijfde van de liberale fractie en meer dan de helfte van de christendemocratische fractie, waaronder drie CDA's, stemden voor de resolutie.

Tegen stemden 66 leden, waaronder de gehele fractie van gaullistische rechtse partijen, de Britse conservatieven, de SGP-er Van der Waal, en een zaden (20 leden) van de christen-democratische fractie waaronder de Nederlandse Tolman. 50 Parlementaire leden behielden zich van stemmen. Het is een van zijn christen-democraten, waaronder de v.d. Nederlanders Beumer, Penders, die de resolutie met 9 van de liberale fractie waaronder de Nederlandse Norde.

Wijzigingen

Over de meeste wijzigingsvoorstellen werden verworpen. De aangenomen amendementen zijn volgens een "zeer terloops" meent. D'Ancona heeft hoofdzakelijk wijzigingen van de resolutie. De wijzigingen betreffen onder andere de aanbevelingen dat de strafwet de rechter zo weinig mogelijk aanslag moet laten om bewezen verkrachtingen ongetuigd te laten, straffe straf voor wettiging van kinder-prostituties, sancties voor vrouwen tegen prostitutie, grondig medisch-psychologisch onderzoek voordat ploegen van seksuele delicten worden ontslagen uit strafinstellingen.

De resolutie verklaart dat seksueel geweld vooral in de hand wordt gewerkt door veel zwakke economische posities van vrouwen en de daaruit resulterende machteloosheid in de samenleving tussen mannen en vrouwen. Scheidingen van de geestelijke en lichamelijke zelfbeschikking van vrouwen mogen volgens het Europees Parlement de consequentie zijn als toevallige verstoringen door de betrekkingen tussen individuen worden beschouwd. Behalve om maatregelen als telefonische helplineinstellen voor misbruikte kinderen, strafmaatregelen van verkrachting in het huwelijk, schudde voor mishandelden, seksuele voorlichting en isolatie als bescherming van seksueel mishandelde vrouwen, wordt in de resolutie gevraagd om een richtlijn van de Europese Commissie. De Commissie, is het bijzonder commissaris Marin, moet van het parlement vragen om de lidstaten te veroordelen wetgeving hebben tegen ongewenste intimiteiten op het werk en zondig een richtlijn vaststellen aan de Raad van ministers. Zo'n richtlijn verplicht de lidstaten om de idaten te beschermen tegen de nationale wetgeving. In uitvoering zijn reeds richtlijnen tot gelijke beloning en behandeling van mannen en vrouwen voor de sociale voorzieningen.

Resolutie uit Parlement EG-land tegen seksueel geweld vrouwen bepleit

Door onze redacteurs

DEN HAAG, 6 juni — Een EG-richtlijn tegen "seksuele pestering" op het werk, een telefonische helpline voor alle lidstaten voor seksuele intimidatie van "vluchtelingen" voor mishandelde vrouwen en kinderen.

Dat zijn enkele maatregelen uit een resolutie waarover het Europees Parlement volgende week dinsdag zal stemmen. De resolutie geweld tegen vrouwen en meisjes, is voorbereid door de Nederlandse Europarlementaire D'Ancona van de socialistische fractie. Uit het voorbereidende onderzoek voor de resolutie blijkt dat vrouwen meer kans lopen de daartoe te worden van geweld naaste zij afhankelijk zijn. Dit geldt volgens mevrouw D'Ancona voor zowel afhankelijkheid in relatie tot hulpverleners en dergelijke, als voor financiële afhankelijkheid.

Vrouwen die voor verlies van hun baan vrezen, moeten meer seksuele pestering — in Nederland wordt gesproken van ongewenste intimiteiten op het werk — duiden dan onder vrouwelijke personen. De resolutie, die volgens D'Ancona waarschijnlijk in enigszins gewijzigde vorm zal worden aangenomen, vraagt van de Europese Commissie een onderzoek naar toepassing van arbeid- en antidiscriminatiewetgeving in de lidstaten voor de bestrijding van seksueel geweld.

Als de nationale wetgeving on-

NRC 6

Geweld tegen vrouwen houdt verband met afhankelijkheid

Van onze verslaggever

DEN HAAG — Het Europees Parlement in Straatsburg stemt dinsdag 10 juni over de resolutie "Geweld tegen vrouwen en meisjes". Hedy d'Ancona, lid van de socialistische fractie, heeft deze resolutie en het verslag waarop hij gebaseerd is, opgesteld. Uit een inventarisatie-onderzoek in de lidstaten van de Europese Gemeenschap blijkt dat er in de meeste gevallen een samenhang bestaat tussen de afhankelijkheid van vrouwen en de mate waarin zij de dupe worden van geweld.

Dit geldt voor financiële afhankelijkheid in de privaat, maar ook voor afhankelijkheid als patiënt of cliënt in hulpverleningssituaties. Afhankelijkheid van vrouwen is ook aan de orde als zij een van echtpaar of vader afhankelijk werkvergunning hebben, zoals voorkomt bij margere werknemers.

Uit alle landen kunnen klachten over de opvang door politie en justitie over lacunes in de wetgeving en over het gemis aan cijfers, onderzoekgegevens en informatie. Om een referentie te maken aan de financiële afhankelijkheid van vrouwen wordt van de Europese commissie en van de regeringen van de lidstaten een groot aantal maatregelen gevraagd.

De resolutie bepleit voorts strafvaststelling van verkrachting in het huwelijk, strafmaatregelen in Frankrijk en Denemarken, verbod op bespieding van seksueel geweld te kunnen procederen om schadevergoeding, en diens de opvang van slachtoffers door politie en justitie te worden verbeterd, hetgeen volgens D'Ancona in Nederland is in gang te zetten.

De resolutie bepleit voorts strafvaststelling van verkrachting in het huwelijk, strafmaatregelen in Frankrijk en Denemarken, verbod op bespieding van seksueel geweld te kunnen procederen om schadevergoeding, en diens de opvang van slachtoffers door politie en justitie te worden verbeterd, hetgeen volgens D'Ancona in Nederland is in gang te zetten.

Vloed van amendementen voorstel-d' Ancona voor Europese richtlijn Europees ijya aanpak sexueel geweld

Door onze redacteur ANNA PENNDERS **NRC** **11**
Straatsburg, 11 juni — Vrouwen die aangifte komen doen van verkrachting moeten rechtstreeks krijgen van een advocaat, om sterk te staan tegenover de dader en zijn paganen om zich aan koeve van het slachtoffer vrij te pleiten.

Dat beoogde de hoofdspectator van de Utrechtse zedepolitie Greta Koutwinder, gisteren op een hoorzitting van het Europees parlement over schieding geweld. Invoering van gesubsideerde gruppelshulp voor slachtoffers van verkrachting en dergelijke, had volgens mevrouw Koutwinder niet mogen ontbreken in de 56 punten tellende resolutie over geweld tegen vrouwen, waarover het Europese parlement dinsdag vergaderde. De resolutie is opgesteld door Hedy d'Ancona, lid van de Europese fractie, oud-staatssecretaris emancipatiezaken voor de PvdA) namens de Commissie Rechten van de Vrouw, waarin vrijwel alle Europese fracties vertegenwoordigd zijn.

Veel van het huidige Nederlandse beleid is in de resolutie terug te vinden. Tot verbazing van menige parlementair, die de resolutie nog niet had gelezen, bestaant het reeds vrouwenvriendelijke procedures bij politie en justitie, terwijl het hele onderwerp elders nog een groot publiek taboe is.

Een greep uit de maatregelen van de resolutie: een informeel, fonisch hulpnummer voor mis-

bruikte kinderen, een Europese richtlijn tegen seksuele pestering op het werk, afschaffing van het wettelijk onderscheid tussen verkrachting en aanranding, strafbaarheid van verkrachting in het huwelijk zoals al bestaat in Frankrijk en Nederland, strengere regulering van het beroep van prostitutie, voorlichting over sex en voorbehoedsmiddelen, strengere straffen op kinderporno en opvoering van vrouwenhandelen.

De voorstellen gisten geleidelijk de stemming over de resolutie is overigens uitgeleed, op aandringen van met name de christen-democratische fractie. Op de vloer waren 116 amendementen ingediend, waarvan een kansloos derde deel afkomstig is uit de zeer anti-emancipatiegezinde hoek van Le Pen, en de rest enige afwijkingen van de christen-democratische fractie. De christelijke fractie is van verdeeld over de materie, aldus de Nederlandse woordvoerder Hanneke Maaij Waggens (CDA). Maar die zelf warm voorstander is van de resolutie, wil er meer erkenning in terugvinden van de omstandigheden dat het in de meeste gevallen niet gaat om de minderheidszijde van 15 tot 20 procent van de meisjes wordt in het jongste seksueel misbruikt, en een op de 10 vrouwen wordt lastig gevallen op het werk.

De liberale woordvoester Jessi-

Hedy d'Ancona

ca Larive-Groenendaal, sprak opgenomen over het gemeenschappelijk Europees ontwerp, gebaseerd op de liberalen en sociaaldemocraten. „Als het gaat om immateriële schade hebben wij de ziele broer“, constateerde zij.

Op de aansluitende conferentie van deskundigen onder leiding van mevrouw d'Ancona hadden de Nederlanders eveneens veel in te brengen. Groen trefpunt met haar verhaal over de Utrechtse situatie. Daar werkt de zedepolitie samen met 15 organisaties, en wordt, op gemeentelijk niveau, een rechtsbijstand voor verkrachte vrouwen. De rechtsbijstand is hard nodig om de zaak zeer intensief te volgen, waarmee de advocaat van de verdachte het slachtoffer pleegt te beïnvloeden. Meer vrouwen kunnen tegengesteld aangifte doen, maar nog altijd is het volgens Koutwinder zo dat nauwelijks 10 procent van de 100 seksueel gewelddelicten bij de po-

litie wordt gemeld. Oorzaak is vooral angst voor het onderzoek, „waarbij volgens feministen de verkrachting nog al te vaak daangete wordt overtuigd door de politie, en artsen vaak tactisch te worden bij het achterhalen van sporen van de daad.“

Naar aanleiding van deze „niet male, maar wel terecht kritiek“ is de aangepaste procedure anderszins gereguleerd, zoveel mogelijk zijn vrouwelijke ambtenaren ingeschakeld en het onderzoek vindt plaats in een rijkzaam wachtloos, en de artsen zijn in elk geval in de buurt van de politie. Zover is de Britse politie nog lang niet, bleek uit het verhaal van Patty Marlow van de organisatie Women's Aid. „Zou het al en zet en lekker lopen voor je leen“, is het enige dat Britse dierbaren in elkaar geslagen en verkrachte echtparen vaak weten te bedenken. Trouw voor de Britten: ze zijn met de strijd tegen pestering op het werk veel verder dan de Nederlandse vrouwenbeweging.

Niet alle deelnemers waren onder de indruk van het Nederlandse model. „If you want to handle the police, good luck“, schamperde Margot St. James, de in Frankrijk wonende Amerikaanse mede-organisator van The International Committee on Prostitution, dat de hoersalier lang niet de bestrijding van de prostitutie is. „Het sterkere rechten van de echtparen, des te meer gevaar loopt de prostitutie“, weet St. James. De

moord- en verkrachtingscijfers vliegen volgens haar omhoog toen in de Verenigde Staten de verkrachting in het huwelijk strafbaar werd gesteld.

Prostituties

Een ander somber geluid kwam van de Amsterdamse straathoekwerker Marjolijn Keenmaat, werkzaam bij de Stichting Regenboog. „Regimeit komt het voor dat drugsbepaarders verslaafde prostitues met hun eigen grief gebruiken.“ Volgens haar wordt de methadonverslaving daarbij vaak „drakmiddel“ gebruikt. Keenmaat, die geen namen wenst te noemen, sprak verder over hulpverleners die minderjarige in huis nemen en bescherming bieden in huis voor een.

In vele andere landen evenwel ontbreekt het iedere hulpverlening en veronten zelfs de wettelijke over verkrachting griezelige gevolgen. De Belgische wet stelt slechts straf op vaginale verkrachting buiten echt, heugene manlijke slachtoffers volgenslijk maakt het voor de politie en justitie zo moeilijk te bewijzen, dat de politie zo vaak buiten schot laat, aldus de Belgische expert Jacqueline de Grootse. De Nederlandse politie, de wet van de wetenschapser Sja Adger, moest anders zelfs twee jongeren in 11 jaar, die een jaarlang met hun vader verkracht werden, werden hadden verkracht, later in 1988. Redden manpersonen jonger dan 14 worden door de strafwet niet tot seksueel verkrachten in staat gebracht.

Resolutie van d'Ancona positief ontvangen

Van onze verslaggever STRAATSBURG — „Het beschadigings van een land herkent men aan de positie van de vrouw.“ Met dit eluist, dat oud-minister Margot Klompé maakte in de negentien jaren, begon Hedy d'Ancona dinsdag haar rapportage aan het Europees parlement over geweld tegen vrouwen. D'Ancona, lid van de sociaaldemocratische fractie, deed verslag namens de commissie Rechten van de vrouw. De resolutie, waarvan vandaag wordt gestemd, werd positief ontvangen.

Men ging er in de jaren zestig van uit dat de vrouw haar positie kan verbeteren als zij op gelijke voet kan meedelen met de mannen. De nadruk werd gelegd op het onderwijs, maar dat leidde niet tot een volledig inhalen van de achterstand. „Kenmerk zijn er diggewortelde, structurele verschillen tussen mannen en vrouwen“, aldus d'Ancona in haar resolutie.

Het onderzoek in de lidstaten, waarvoor anderhalf jaar geleden besloten werd, brengt naar voren dat geweld te-

gen vrouwen overal voorkomt en dat dit samenhangt met de economische afhankelijkheid van vaders of echtparen. Hedy d'Ancona verwees naar speciale risicogroepen onder vrouwen met echtparen en dochters van migranten en vrouwelijke vluchtelingen.

De Nederlandse woordvoester van de Liberale en de Christen-democratische fracties, Jansje Larive (VVD) en Hanneke Maaij (EVP/CDA) spraken hun steun uit voor de resolutie, evenals een groot aantal vrouwelijke parlementairers uit vrijwel alle lidstaten.

Larive noemde het een grote verdienste van dit rapport, dat het in Europa zaken bereikbaar maakt, die ook in Nederland tot voor kort onbekend werden. „In het beste geval geschiedt en met vrede oorlogse heugelingen“, maar sinds de behandeling in het Nederlandse parlement verspreid genomen worden. Als de liberale fractie het voor het zij gebel worden aangenomen. Dat zou moeten gebeuren om de druk op de lidstaten, om de voortdurende toename van geweld tegen vrouwen in de

praktijk te brengen, zo groot mogelijk te maken.

Gezin

Hanneke Maaij maakte in haar onderstaand betoog een opmerking over het gezin. Moeder en dochters die slachtoffer worden van seksueel geweld sluiten het gezin, verlaten alle trouw. „We moeten achter ons staan dat dit probleem niet wordt gebruikt om zich tegen het gezin als zodanig af te zetten“, aldus Maaij. Tendente functioneren groot aantal gezinnen wel goed en gaat het niet aan om op grond van deze uitvinding het hele gezin als het ware af te schrijven.“

Dinsdagmiddag lagde een aantal vrouwen uit de hulpverlening, de politie en justitie van de verschillende lidstaten verklaringen af tijdens een hoorzitting. Vandaag stemt het Europees Parlement over de resolutie, waarin een groot aantal maatregelen worden voorgesteld ter bestrijding van geweld tegen vrouwen. Gezien de voortdurende toename van het rapport is te verwachten dat de resolutie wordt aangenomen.

Hoercongres 11

Wellicht draagt de resolutie, aangenomen in het Europees Parlement in Straatsburg, waarin ook gepleet wordt de prostitutie uit de criminele sfeer te halen, bij tot een betere repositie en waardigheid voor vrouwen.

In haar artikel in de Volkskrant van zaterdag 14 juni slaagt lichte Jungscheijer erin sterk en inhoud van de bijeenkomst in Staatsburg goed weer te geven, maar twee dingen dienen rechtgezet.

Ten eerste: Margot St. James was aanwezig op uitnodiging en op kosten van de Regenboog Fractie en was dus niet, uitgenodigd door de Sociaaldemocratische Fractie. Ten tweede: buitenlandse deelnemers aan het Hoercongres in Amsterdam, vorig jaar, hebben niet hun reis terugverdiend door hun beroep in Hotel Krasnapolsky uit te oefenen. Ze hadden het trouwen te druk met politiek om zich met sex bezig te kunnen houden: vergaderingen om de ligt met eisen te overpreven duurden tot vijf uur in de morgen. Bovendien is in Nederland sex voor buitelanders verboden als ze er niet voor in de tijd zijn. Het Krasnapolsky leest scherp op overtreedingen.

Op kapitaal kwam niet van sex, maar van het Nederlandse ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (Emancipatiezaken) en van subsidies van de feministische organisatie Mama Cash.

Ook het tweede Wereld Hoercongres van het Internationale Comité voor hoerrechtvaardigheid, dat de eerste week van oktober in Brussel zal worden gehouden, steunt op subsidies en niet op inkomsten uit sex.

AMSTERDAM

Gail Pheterson,
Margot St. James

Sexueel geweld NRC 2 F

Met grote verontwaardiging las ik onder meer in NRC's Huisdeblad van 10 juni j. de uitdrukken van Marjolijn Keenmaat, gedaan in de hoorzitting van het Europees Parlement, waar zij aanwezig was op uitnodiging van Hedy d'Ancona. „Regimeit komt het voor dat drugsbepaarders verslaafde prostitues voor hun eigen grief gebruiken.“ Aldus een door haar gedrukt uitspraak, die in uw krant werd geciteerd. Methadonverslaving zou daarbij vaak als drakmiddel worden gebruikt.

Welke belangen of welk doel heeft zij voor ogen door deze wetenschap op zo'n manier in de openbaarheid te brengen? Een afgescheldakdoer voor de drugsbepaarders?

De hulpverlening aan prostitues, zeker in het kader van verslaving, wordt in Amsterdam gelukkig voortaan niet door vrouwen

gevoerd. De verslaving geschiedt op indicatie van de artsen. Als dergelijke gedragingen, willen wij dit graag hardop horen. Als je als hulpverlener met de zes gespecialiseerde groep praktijken zou tegenkomen, waarop Keenmaat doelt, kun je bijvoorbeeld aangifte bij de politie doen, want het is strafbaar. Als de cliënte daar huerig voor nog zijn, heeft de hulpverlener de taak de verantwoordelijke figuur van de instelling waar de betrokken hulpverlener in dienst is, aan te spreken.

Mijn achterklap worden de drugsbepaarders en de ingetogen van de hulpverleners (en in een kwaad daglicht gesteld, De heeft kwalijke gevoelens, zeker voor diegenen die bij ons om hulp komen of overgevoerd dit te doen.

J. Schoepens
Drugstherapie GGD
Amsterdam

Pornography

Sauce for the gander **Econ 7**

WASHINGTON DC

America has decided that it is time, once again, to reopen the debate on pornography. The decision was in fact taken by Mr Edwin Meese, the attorney-general, in February 1985, when he commissioned a report on the extent and impact of pornography. The commission is expected to report next month, but a final draft is already being discussed. Though wordy, the draft, for the most part, is careful and that it used non-scientific evidence to bolster its findings. Yet some of that evidence comes from people who are committed opponents of pornography.

The row within the commission has given heart to those, like members of the American Civil Liberties Union (ACLU), who believe that it was stacked from the beginning and was bound to end with calls for censorship. The report acknowledges that what is harmful may still be constitutionally protected under the first amendment, but it calls, nonetheless, for increased enforcement of existing federal and state laws on obscenity.

Enforcement varies from one city to another. Atlanta and Cincinnati have driven hard-core porn off the streets, the report notes that Miami and Buffalo have only one policeman working on obscenity, and Los Angeles (the home of 80% of the porno film business) fewer than ten. Obscenity convictions are virtually unheard of in New York.

The anti-pornographers, however, may not need either the law or the police; they can use moral suasion—some call it blackmail—in their battle. For the past few years, right-wing and religious groups have been putting pressure on retailers to stop selling porn. The commission's report implicitly endorses that practice; worse, in the eyes of the ACLU and others, it may have engaged in a little pressure itself.

The commission received evidence from some anti-porn groups which named the retail chain selling material they considered obscene. In February, the commission wrote to those chains telling them of the allegations, asking for their comments, and implying that a failure to reply would be tantamount to raising no objection if the evidence, in which they usually avoids coming to tendentious judgments. More than half of its 92 recommendations concern the regulation of child pornography, and will be relatively uncontroversial. Yet the draft has had a lousy press.

One reason is that it decided to publish, in annexes, detailed descriptions of the material to be found in pornography books and films. Many of these are just as steamy as the originals. On publication, the report may suffer the same fate as the 1972 Longford report on pornography in Britain, which was gleefully put on sale throughout Soho.

The second reason for criticism is that the commission has lost the support of some of its members. It has not yet been clear whether all will in the end put their names to the recommendations, two have already expressed reservations; both are women.

The central part of the report deals with whether pornography causes harm to society. The commission carried out no original research. It answers the question, first, by identifying three categories of pornography—violent, degrading, and non-violent and non-degrading—and concludes that exposure to violent pornography is implicated in aggression or sexual violence against women. Degrading pornography may have the same effect, though the members are less sure about that. About non-violent, non-degrading pornography, they are hopelessly divided.

The dissenters dispute whether the scientific evidence supports the conclusion of cause and effect between some pornography and violence against women, many researchers share their doubts. Those who support the commission on this issue have been obliged to conclude, namely,

were named, were published. In April, Southland Corporation, which owns 4,500 convenience stores (and franchises another 3,600), announced that it was stopping selling *Playboy*, *Penthouse* and *Forum*.

Southland says that its decision had nothing to do with the letter, but was taken as a result of surveys of its customers and after monitoring the commission's evidence on the link between pornography and violence. Whatever the reason, lawsuits are now pending asking the commission to withdraw the implications of obscenity in its letter.

The influence of religious campaigners, such as the Rev Jerry Falwell, is not to be underestimated, though it may so far have affected soft porn more gravely than hard. In common with most adult magazines, *Playboy* and *Penthouse* have seen their circulation decline. *Playboy* now sells only 4.1m, compared with 5.6m in 1975; *Penthouse* sells about 3.2m, compared with 4.5m in 1980. Some analysts say their sales of advertisements have also declined. *Playboy*, especially, is vulnerable because probably less than 10% of its copies are sold by subscription. (*Playboy* sells about 60% by subscription, which gives it some protection against store boycotts.) Meanwhile, unaffected by either the boycotters or, in most cities, the police, bookshops and video makers will continue to satisfy a market with rougher stuff than anything to be found in *Playboy* or *Penthouse*; more than 50m Americans are thought to have watched porn on video at home last year.

ANTI-PORNOSTROD WEER GEWOON RECHTS

IHT 3 Meese's Porn Panel

Does pornography cause sex crimes? In 1970 a commission chosen by President Lyndon Johnson could not find a connection, and it recommended repeal of obscenity laws that keep adults from viewing and reading what they like. Now commissioners chosen by Attorney General Edwin Meese say they have found there is a causal link and urge stepped-up federal and state prosecution of pornography. Who's right?

Most people have long since chosen sides; likewise the Meese commission, which was loaded with members predisposed to crack down on pornography. It ended up appealing more to sensibility than evidence. Its 11 members could not even agree on what pornography is. They have left the controversy where they found it, in a mess. Opinion about sexually arousing material is hopelessly divided. There is no faulting the commission for failing to resolve age-old doubts and deeply personal conflicts. But the report, widely circulated without formal publication, must be faulted for relying on questionable evidence and recklessly encouraging censorship.

Strapped for funds and time, the Meese commission conducted no research of its own. It relied on experiments only to have its use of the data repudiated by the researchers who conducted them. For exam-

ple, Dr. Edward Donnerstein of the University of Wisconsin asked two sets of college students to press a button that would give shocks of varying intensity to partners whenever they gave wrong answers to certain questions. One group of students was first shown a film depicting sexual violence. These students then administered more intense shocks than the other group did. In a leap of logic that Dr. Donnerstein calls "bizarre," the commission saw this as proof that pornography incites to violence.

Exercising its own right of free speech, the commission asks citizens to agitate for anti-pornography laws and to demonstrate against pornographers. But it oversteps reasonable bounds when it writes grocery chains and broadcasters on the Justice Department's letterhead and threatens to denounce them as pornography distributors.

There is a pornography problem in the United States. Offensively explicit sex and violence are dispensed with too little regard for the rights and sensibilities of those who want themselves or their children shielded from such material. But the consumers of it also have rights. The Meese commission's connection of pornography and crime outruns its own evidence and its cure of censorship is worse than the disease.

—THE NEW YORK TIMES

Playboy in de aanpak tegen pornocommissie

Vk 25

Playboy, de Amerikaanse boekverpersbond, de Amerikaanse uitgeververbond en twee grootverhandelaars in boeken hebben een klacht ingediend bij de rechtbank in Washington tegen de Commissie voor Pornografie van het Amerikaanse ministerie van Justitie, die naar de minister de commissie-Meese heet. Zij beschuldigen de commissie ervan Amerikaanse boekverhandelaars die Playboy en andere seksborden verkopen te hebben geïntimideerd.

De strijd tegen de pornografie is een van de prioriteiten van de regering-Reagan. De commissie-Meese is ingesteld om het verscheiden in kaart te brengen en maatregelen voor te stellen. In mei ging de eindversie van het commissierapport, waarin wordt geadviseerd een landelijke campagne tegen porno-

grafie te beginnen, naar de drukker. Het bevat lijsten van pornografische tijdschriften, boeken en films en uitgebreide beschrijvingen van afbeeldingen die er in voorkomen en bandelingen die er in worden beschreven. Het rapport verscheint komende maand. De Amerikaanse Bond voor Burgerrechten verwacht dat het, wanneer het veld volgende week verscheint, een bestseller zal worden.

In februari stuurde de commissie Amerikaanse boekverhandelaars die pornografische tijdschriften en boeken verkopen een brief met de mededeling dat zij genoemd waren in verhooren. Zij moesten binnen drie weken reageren anders nam de commissie aan, dat zij er geen bezwaar tegen hadden in het eindrapport genoemd te worden.

Een aantal ketenboekwinkels zette de verkoop van bepaalde tijdschriften die door een ongenoemde getuige als pornografisch waren bestempeld stop. De getuige bleek later dominee Donald Waldman van de Nationale Federatie voor het Fatsoen te zijn.

De uitgeververbond is van mening, dat de commissie-Meese met de brief aan de boekverhandelaars buiten haar bevoegdheid is gegaan. „Het is niet aan een regeringscommissie om zich te bemoeien met de verspreiding van materiaal dat grondwettelijk beschermd is.“ De uitgeverij wil de zekerheid „dat regeringsorganen onze constitutionele tradities en normen scrupuleus respecteren en niet de gelegenheden krijgen om langs indirecte weg te bereiken wat zij op grond van de constitutionele rechtstreeks voor elkaar kunnen krijgen.“

Omvang discriminatieverbod groot twistpunt CDA-VVD

NRC

Door onze redacteur
ANINA PENNERS

STRUD OVER GELIJKE BEHANDELING

2

DEEN HAAG, 2 juni — Naar de onderwerps media, onderwijs en euthanasie staat de gelijke behandeling op de agenda van informator De Koning. De toestand koning van een wet gelijke behandeling, al dan niet als een "anti-discriminatiewet" wordt gezien, is een zogenaamde immorele kwestie in de formatie. De onderhandelaren van CDA en VVD zullen het eens moeten zijn te worden over een zaak die de oude cultuur steeds verdeeld heeft gehouden en die de respectievelijke achterbanen heel belangrijk wordt gevonden.

Het grote twistpunt is de reikwijdte van discriminatieverboden. Vooral over de vraag of de wetgever bijzondere scholen mag verbieden, homoseksuele leraren te weren, werd door CDA en VVD opentijd geruzied. Het kabinet is er in de afgelopen periode niet in geslaagd de in het regeringsakkoord bedoelde regeling op te stellen en het conflict op te lossen of zelfs maar verklaren. Naar 1983 verklaarde premier Lubbers de zaak tot een rijk kwestie. Het onderwerp gelijke behandeling heeft overigens maar een bescheiden rol gespeeld in de afgelopen verkiezingscampagnes van de drie grote partijen CDA, PvdA en VVD. De speerpunten van de onderhandelaren wordt, afgezien van de nieuwe politieke verhoudingen, in ieder geval bezwaard door de partijstandpunten zoals verwoord in de verkiezingsprogramma's.

Het CDA-program stelt onder het kopje Grondrechten wetgeving tegen discriminatie in uitzicht. Het gaat om wetgeving inzake het verbod op homoseksuele pelling en de wetten betreffende gelijke behandeling van mannen en vrouwen in het arbeidsbijsat. Het gaat om bescherming voor een ieder tegen discriminatie wegens ras, geloof of levenswijze, geslacht dan wel homo-seksuele geaardheid, een en ander ter beoordeling van de onafhankelijke rechter. De overtuiging is bij haar benoemingen en ontgelde beleid geen acht slaan op de homoseksuele geaardheid en overkomstige levenswijze van de betrokkenen, vindt het CDA. Hiermee lijkt het CDA met de vrijheid van het bijzonder onderwijs om homoseksuele leerkrachten te weren. Het non-discriminatievoorschrijft van het CDA-program geldt immers alleen voor de overheid. Het CDA-standpunt is dus duidelijk: de mogelijkheid open dat alle niet-overheidsbedrijven en instellingen bij hun personeelsbeleid "acht mogen slaan" op homoseksuele geaardheid en levenswijze. Het vorige week verschenen rapport aan I + I + I samen, van het wetenschappelijk instituut van het CDA, voert deze lijn nog verder door. De wetgever dient volgens dit instituut zelfs helemaal af te blijven van de gang van zaken in instellingen of levensbeschouwelijke grondslag. Het zit er kortom in, dat de CDA-onderhandelaren niet alleen tegen algemene verboden

op homo- en seksediscriminatie en dergelijke. In het VVD-program valt op, dat het door de Tweede Kamerfractie opgestelde ontwerp initiatief voor een brede anti-discriminatiewet, die mede voor het bijzonder onderwijs geldt, niet met name wordt genoemd. Het programma voluit met de verklaring dat, de in ons land reeds getroffen maatregelen ter voorkoming van discriminatie van personen op grond van hun geestelijke, fysieke, intellectuele, ras of nationale, taal, seks, seksuele geaardheid, burgerlijke staat of welke andere grond dan ook, dienen verbeterd te worden. Met deze formulering zullen de VVD-onderhandelaren overtuigd meer kans op kunnen dan met het fractieovereenkomst, dat voor het CDA van meet af aan als onbespreekbaar geldt, maar weliswaar door de oppositie werd toegejuicht.

UITZONDERINGSBEPALINGEN IN WET AFGEWEEZEN Katholieke boei komt voor homoseksuele leerkrachten

Vk 20

Van onze verslaggever

DEEN HAAG — Homoseksuele leerkrachten moeten in het onderwijs als volwaardige opvoeders worden aanvaard. Schoolbesturen mogen niemand weren vanwege zijn of haar homoseksualiteit. Een Wet Gelijke Behandeling mag geen uitzonderingsbepalingen bevatten die het besturen van scholen en andere confessionele instituten mogelijk maakt werknemers te weren omdat ze homo zijn. Dit is de kern van een beleidnota die de Katholieke Onderwijzingsorganisatie (KOV, veertigduizend leden) donderdag heeft gepubliceerd.

De homoseksuelen alleen vanwege hun geaardheid worden geweerd is een defect van confessionele instanties, schrijft de KOV, al kunt deze discriminatie niet alleen in confessionele instanties voor. De KOV is slecht te spreken over de discriminerende opvattingen die in het CDA, bij de Nederlandse bisschoppen, en in de overkoepelende organisatie voor het katholieke onderwijs leven. Daarom moet de valheid het initiatief nemen tot gesprekken die leiden tot het accepteren van homoseksuelen, aldus de nota.

De werkgroep homoseksualiteit van de KOV wil samen met haar collegewerkgroep van de Protestantisch-christelijke Onderwijzingsbond (PCO), die globaal op dezelfde lijn zit, het CDA benaderen om deze geestverwanten ertoe te brengen hun discriminerende opstel-

ling met aanzien van homoseksuele leerkrachten te laten varen. Zonder een Wet Gelijke Behandeling is het onmogelijk een goede basisschool tot stand te brengen, aldus schoolleider W. Holstijn van de KOV bij de presentatie van de nota.

"Homoseksuele leerkrachten zijn geen gevaar, anders dan elke andere leerkracht binnen een school zou kunnen zijn. Veel homo's kunnen zich, nu deze nota is verschenen, gesteund weten door een nogal grote onderwijzingsbond", aldus W. Sluiter, een van de auteurs van de KOV-nota Homoseksualiteit. KOV-bestuurder H. Brinkman zei dat de KOV geen idee heeft hoe vaak leden op hun school problemen hebben vanwege hun homoseksualiteit. Dat komt officieel alleen boven water als leden om rechtsbijstand vragen. Maar

bij conflicten tussen schoolbestuur en leerkracht wordt de homoseksualiteit doorgaans niet als oorzaak opgegeven. In de homowerkgroep van de KOV komen wel vaak ervaringen ter spreke.

Brochure

De KOV-nota is intern bedoeld als beleidsstuk, en voor de buitenwereld als discussienota. Door verspreiding van de nota en van een brochure waarin de hoofdpunten zijn samengevat, moet worden bereikt dat de homoseksuele leerkracht wordt geaccepteerd in het onderwijs. Homoseksuelen als heteroseksuelen moeten gelijkwaardig kunnen samenleven. Homo's moeten informatie, advies en hulp kunnen krijgen en bestuurders en kaderleden van de KOV moeten getuigenis afleggen dat homoseksualiteit niet noodzakelijk dandig worden betrouwd dat zij ertoe komen om homoseksuele collega's als gelijkwaardig te accepteren.

De schrijvers van de nota weten erachter op dat, als de gangbare percentages van vijf tot zeven procent homoseksuelen juist zijn, er tussen de tweeduizend en 2800 leden van de KOV homoseksueel zijn. De KOV wil dat de uitlagers van schoolboeken en andere leermiddelen discriminatie van homo's uit hun uitgaven bannen. Maar op welke manier dat moet worden aangegeven, weten de schrijvers van de KOV-nota nog niet. Voorts wil de valheid samenwerken met andere organisaties om discriminatie van homo's tegen te gaan.

De aanzet tot de nota vormde een bijeenkomst van homoseksuele KOV-leden in 1983. Omdat daar kennelijk behoefte aan was, is toen een werkgroep homoseksualiteit binnen de KOV opgericht. Die merendeel dat het beginselprogramma van de KOV uitdrukkelijk dat homoseksuelen worden gediscrimineerd, omdat dat pleit voor, "verbetering van de menselijke verhoudingen en voor het overvloedbaar recht van mensen om zichzelf te worden". De nu voorliggende nota is door het hoofdbestuur van de KOV aanvaard als uitgangspunt voor beleid.

CDA: GIJ ZULT

GETROUWD ZIJN

Van commissie van het Wetenschappelijk Instituut van het CDA doet in haar rapport '1 + 1 = samen' beleidsvoorstellen om recht te doen aan andere leefvormen als het burgerlijk huwelijk. Zo komt de meerderheid van de commissie uit bij een herbestelling van het 'homoseksueel met gezin' tot een burgerlijk huwelijk. Het is de zinswending twee leden van de commissie te ver. Prof. Van Mourik met hieronder zijn bezwaren uitleen. Het rapport komt andere reacties uit en wel een hartekreet tegen de toenemende zucht van de overheid zich in het privelieven van de burger te mengen door allerlei wetten en bepalingen. 'Als je niet wilt trouwen, wil je wel trouwen'. Een hartekreet, die wil herinneren aan de jaren 1940-1945.

door M. J. A. van Mourik Jr 6

By volwassen mensen treedt in het algemeen pasvorming op. De aard van de relatie leedt ertoe dat men de behoefte heeft voor samenwonen. Men weloverwogen heeft gekozen voor het alleen-wonen, gewild daarmee niet te kennen geen behoefte te hebben aan een duurzame relatie met een medemens. Zij die de lat-relatie prefereren doen dit vaak uit een - niet zelden in onzekerheid wortelende - behoefte aan totale economische onafhankelijkheid. De ware alleenstaande is hij of zij die geen behoefte heeft aan welke duurzame relatie dan ook. Dit soort alleenstaanden is zeldzaam.

Het CDA-rapport '1 + 1 = samen' sluit aan bij de sociale realiteit. Het sluit aan bij het christelijke antropologisch gegeven dat de mens als een sociaal wezen kan worden gezien. In zijn relatie tot anderen. Het weertre kan deze relationele benadering worden aangemerkt als een erkenning van de mens als uniek individu. Van een relatie als hier bedoeld kan evenwel eerst dan worden gesproken indien in de verhouding tussen de individuen vrijblijvendheid ontbreekt. Een relatie impliceert een geven en nemen, verantwoordelijkheid en solidariteit, trouw en lotsverbondenheid.

De CDA-commissie ging bij haar werkzaamheden uit van de alomst aangehouden sociale realiteit. Zij had tot taak een christen-democratische bijdrage te leveren aan de beleidsvorming. De Bondsrepubliek Duitsland kent een grondwetsartikel dat luidt: „Ehe und Familie stehen unter den besonderen Schutz der staatlichen Ordnung.“ Dat land kent ook een minister van familie-aangelegenheden. Nederland kan niet bogen op een consistent beleid aangaande huwelijk, niet-huwelijkse tweerelatie en gezin.

Anders dan links en rechts wordt betoogd, nam de commissie niet het instituut huwelijk als norm maar de relatie tussen twee mensen. Daarbij was het voor de commissie in beginsel lood om oud ijer welke de aard was van de tussen de partners (eventueel) bestaande seksuele betrekkingen. De relationele benadering van de problematiek richtte zich op zaken als verantwoordelijkheid, solidariteit en trouw. Aldus bezien gaat het niet aan enigerlei relatie te discrimineren.

Overheidsbeleid resulteert in regels. Waar regels worden toegesneden op relaties, mag

Geen gelijkstelling van 'homohuwelijk'

functie in de natuur. Zij heeft een dimensie méér dan de relatie tussen personen van hetzelfde geslacht. Die dimensie zal zich veelal ook doen gevoelen in de relatie zelf.

Ten slotte moge worden opgemerkt dat betrouwd moet worden dat in de media de aandacht in overwegende mate uitgaat naar het voorstel (van de meerderheid) de 'homoseksuele relatie' gelijk te stellen met de huwelijkse relatie. De meeste commentaren getuigen niet van gevoel voor evenwicht.

Het rapport verdient beoordeeld te worden op zijn consequente toepassing van een christen-democratisch uitgangspunt. Het is een wetenschappelijk rapport, geen verzameling hartekeuren. Ik hecht eraan te constateren dat deze krant - in het commentaar van 30 mei jl. - meer wetenschappelijk respect toonde dan blijkt te kunnen worden opgebracht door andere dagbladen.

Prof. mr. M. J. A. van Mourik is hoogleraar notariel recht aan de RU te Leiden en voorzitter van de Vereniging voor familie- en jeugdrecht.

verlaagd weten dat die relatie objectief zichtbaar zijn. Verantwoordelijke, solidariteit en trouw zijn niet objectief zichtbaar. In het huidige recht worden ook in het huwelijk aanspraken bij een sociaal-economisch tekort van de huwelijksgenootschappelijke huishouding. Men denke aan de belastinggeving, aan de sociale zekerheid en de bijstandswet. Deze aanspraken komen de rechtsorde niet ten goede. Het fraudegevaar is groot en de privacy wordt aangetast. Dit soort problemen ontbreken indien de relatie is genutteloos, realiseert in de vorm van het huwelijk. De registratie maakt dat het begin en het einde van de relatie objectief kunnen worden vastgesteld. De orde in het rechtverkeer is daarmee niet gedoed.

De commissie had mede tot taak te onderzoeken in hoeverre het bieden van een registratiemogelijkheid de wetgevingsproblematiek van niet-huwelijkse tweelingen zou kunnen verlichten. Geconstateerd werd dat door de relatie tussen een man en een vrouw needs een registratiemogelijkheid zou ontstaan.

Met het huwelijk is de lotverbondenheid gegeven. In bijna twee personen van hetzelfde geslacht, die een wettelijke relatie aangaan, wordt een vergelijkbare relatie onderhouden, valt hun geen publieke erkenning deel. Deze ervaring bracht de meerderheid van de commissie tot de conclusie dat een registratiemogelijkheid te openen waaraan verbonden het pakket rechten en verplichtingen dat aan het huwelijk is verbonden, niet gerechtvaardigd zou zijn. Het belang van de grond van het verdragrecht niet worden bepaald.

de minderheid van de commissie bestaande uit dr. Van Wassen en ondergetekende, kon de stap niet afdrukken. Deze leden wensten te verstaan met enkel de erkenning van de sociaal-economische eenheid, waarvoor ook een registratiemoelijkheid wordt geboden. Zij zijn van mening dat de erkelikstelling van de homoseksuele relatie met de huwelijkse relatie de natuurlijke aard van het huwelijk mist. Er wordt gekleed dat niet gelijk is. De bezwaren van de minderheid hangen primair samen met het feit dat de man-vrouw-relatie mede gericht is op voortplanting. In overre heeft zij een duidelijke

machtoffers geleid worden (redeneert de overheid). De uitkeringsgerechtigden moeten in groep gesproken worden in 'goede en slechte'.

Ik word met schamperheid en schaamte vervuld, als ik zie hoe de drie grote partijen boos durven te wijzen naar een foute partij als de Centurpartij. Het zijn immers de reactionairen in CDA, VVD en PvdA die de discriminatie van ongehuwd samenwonenden mogelijk maakten en zo ruimte schapen voor verdergaande beleidsvoorstellen.

Is eenmaal discriminatie bij wet voorgeschreven, dan kan men alle kanten op. De slachtoffers, intussen, kunnen slechts protesteren bij de uitvinders zelf! Het wachten is daarom op een groep integrale, scherpsinnige en moedige juristen en rechtsfilosofen, die de Staat durft aan te klagen bij een greigende hogere instantie. Het commentaar in Trouw (30 mei) over het CDA-rapport '1 + 1 = samen' dreunt om de kern van de zaak heen. Beslist er dan niemand dat we nu al jaren naar de eerste hoofdstukken van Pressers 'Ondergang' zitten te kijken

Als je zelf niet trouwt, zullen wij je wel trouwen...

door P Layout

Tr 6

Er is een tijdsschaal die alle andere te boven gaat en dat is het maken van midnachtse wetten, wetten die misdaden goedkeuren dan wel niet-midnachtig gedrag strafbaar maken. Het is de Nederlandse regering zich al meer dan tien jaar bezig met.

Weggehuwd is, heeft zich ook onder toezicht van het huwelijkscontract verboden aan de rechten en plichten van het wetttu huwelijk. Een van de plichten is de wederzijdse trouw. Het is niet toegestaan dat de uitkeringen in het huwelijk gebaseerd op het recht van de Nederlander om te huwen en de onderhoudsverplichting aan te gaan, impliciet tegelijk het recht om niet te huwen te verliezen. Het is niet toegestaan in eenzelfde pand te wonen met zijn of haar geliefde (Concubinaat) is in onze wet niet verboden.

De laatste tien jaar heeft de Nederlandse regering een aantal wetten: regelingen van de laatste tien jaar.

- Bepaald is dat een gescheiden vrouw van het inkomen van haar (eventuele) nieuwe

(en naet met haar gehuwde) vriend moet gaan leven. En dit terwijl die man geen enkele wettelijke onderhoudsplicht heeft tegen over haar.

= Voorgeschreven is, volgens de eerste bepaling, dat ongehuwd samenwonenden in het bijstand een uitkering krijgen als waren zij gehuwd. Zij worden juridisch-financieel aan elkaar gekoppeld. Let wel: Terwijl er geen wettelijke onderhoudsplicht tussen beiden bestaat. Deze regeling is uitgebeld tot andere uitkeringsgerechtigden, weer zonder dat er sprake is van onderhouds-nplicht.

- De voerdeurdelers worden uitgevonden, weer in strijd met het ontbreken van een onderhoudsplicht. Het wordt even eentonig als grimmig.

- Tot slot is de tweeverdienerswet opgesteld en toepasbaar geacht op ongehuwden, dus op mensen zonder onderhoudsplicht. Het wordt steeds grimmiger.

De overheid zegt in feite: „Als jij zelf niet trouwt, zullen wij je wel trouwen! Want we

hebben je doort' Of, zoals ook wordt gesteld en gevreesd: Men zou wel eens van een huwelijk kunnen afzien wegens geldelijk voordeel. Al deze regelingen - ik beperk me hier tot die welke de niet-huwenden treffen - bestempelen de ongehuwde samenwoners als criminelen; wie zich niet vrijwillig er tijdje aangrijpt, heet fraudeur en wordt geïrriteerd door een heuse rechter. (Men vergelyk met de gele ster tijdens de bezetting: Wie hem niet droeg, was strafbaar. Wie hem wel droeg verloor zijn rechten als vrij staatsburger.)

Men houdt bij al deze regelingen goed in het oog, dat het de overheid en de uitvoerder het geheel niet aangaat of de minnaars elkaar al dan niet werkelijk onderhouden. De overheid/wetgever (en de uitvoerder) heeft juridisch slechts te maken met de vraag of er sprake is van een wettelijk afdwingbare onderhoudsplicht. In alle gevallen lapt de overheid/wetgever (en de uitvoerder) dit juridisch principe aan haar (zijn) laars.

Als er slechts sprake is van simpele bezuinigingsdrift als drijfveer, dan is een verlaging van de uitkeringen eenvoudiger en efficiënter. Er is dus meer aan de hand. De schuld moet niet bij de overheid zelf maar bij de

Kindermishandeling: In 1983 veertien doden Incest-misdadige 1983 verrieft oudg

26/11

door Frits Gongrijp
RIJSWIJK, donderdag

Alleen al in 1983 zijn er in ons land veertien kinderen overleden als gevolg van de hun toegebrachte mishandeling. Het aantal meldingen van incest bedroeg vorig jaar al een verdrievoudiging van de cijfers van 1983.

Die bleek na afloop van de evaluatie van de gegevens van de bureaus vertrouwensartsen kindermishandeling (BVA's) over dat jaar.

De o.a. wegens personeelsgebrek sterk achterlopende verslaggeving via de hoofdinspectie van Volksgezondheid, waaruit nu pas de landelijke gegevens komen die een vergelijking tussen de jaren 1980 en 1983 toestaan, zijn in nog meer opzichten onthutsend.

Het totaal aantal meldingen steeg tussen 1980 en 1983 met 43% van 3022 tot 4332. Het gaat daarbij ook om gevallen van vrouwenmishandeling, mishandeling van ouders door kinderen, klachten over hulpverlening en adviezen i.v.m. echtscheiding.

- In 1983 bleken 2619 kinderen tot en met 17 jaar daadwerkelijk te zijn mishandeld en/of verwaarloosd. (In 1980 waren dit er 1643. Stijging 59%).

- Kinderen tot 9 jaar worden relatief het meest getroffen. De meldingen betroffen in de leeftijdsgroep tot en met 5 jaar normaal de jongens en vanaf 12 jaar vooral de meisjes.

- Het aantal bekend gevoerde gevallen van seksueel misbruik is tussen 1980 en 1983 verdrievoudigd. Twee procent van de in totaal 1344 mishandelde meisjes bleek seksueel te zijn misbruikt en twee procent van de jongens. In de leeftijdsgroep van 15-17 jaar was een kwart van de mishan-

delde kinderen seksueel misbruikt.

De gegevens van de vertrouwensartsen zijn maar het topje van de ijsberg. De stijging in de statistiek van de BVA's wordt wellicht zelfs geheel veroorzaakt door het geleidelijk wegvallen van het sterke taboes, die mensen ook weerhouden van het inschakelen van hulpverleners.

Van staatsrecht dat wat via meldingen bij de BVA's bekend wordt nog maar een klein deel is van wat in werkelijkheid plaats vindt. Een toenemend aantal gevallen komt ook buiten de vertrouwensartsen om rechtstreeks in de hulpverleners terecht.

Mevrouw F.J. Jekken van de coördinatiecommissie van de vertrouwensartsen verklaarde gisteren naar aanleiding van het thema door de hoofdinspectie van Volksgezondheid gepubliceerde verslag over 1983, dat de globale meldingsgegevens over 1984, 1985 en het eerste half jaar 1986 elk jaar opnieuw een aanzienlijke voortgezette stijging te zien geven.

Met name het aantal bij de vertrouwensartsen gemelde gevallen van seksueel misbruik/incest steeg enorm: Over 1985 betrof dit al meldingen van circa zeshonderd meisjes. Dat is ten opzichte van 1983 opnieuw een verdrievoudiging.

dat daarbij nooit dwang was gebruikt. Volgens hem is hij 'er ingeluisd' door kinderen uit zijn tweede huwelijk, die een aanklacht hebben ingediend.

Uniek in de zaak was het getuigenis van de andere kinderen, die geen aanklacht hadden ingediend. Zij gaven toe dat er seksueel contact met hun vader was geweest, maar dat was volgens hun verklaring geheel vrijwillig gebeurd. Hetzelfde gold volgens deze getuigen voor de andere kinderen. De vader acht zich volkomen dien zich met inschakeling van een leugendetector te laten onderwerpen. De man zal in hoger beroep gaan.

Peuter door incest geschaad: eis 18 maanden cel tegen vader NAC N

DEN HAAG, 11 juni — Oovoortelbaar. Zo noemde de officier van justitie, mr. I. Kopper, dinsdag voor de Haagse rechtbank de conclusie van een kindersychiater over een aan hem toevertrouwde peuter. Het meisje werd in juli van drie jaar, maar heeft die psychiater nu al hard nodig. Het meisje is volgens haar arts duidelijk het slachtoffer van incest.

Ze is niet, is niet zinloos, durft bijna niet te slapen, verstart als een ander haar nadert, is bang om verschoond te worden, wordt panisch als iemand haar wil temperen.

Bovendien beschouwt ze haar lichaam en haar geest als aparte delen. De psychiater voorspelt al snel goed.

Haar eigen vader zou haar al sinds kort na haar geboorte hebbe misbruikt. Door de ernstige liefdesleven van haar ouders werd ze in haar korte levende ook nog van het nare herinnerd.

De vader, een 39-jarige Sassenheimer, ontkende de ontschuldigende verklaring met groot stelligheid. Zijn tweede ex-vrouw, zijn ex-verloofde en haar familie, die schokkende verklaringen hebben afgelegd, zouden een complot tegen hem hebben gesmeed. Zijn eerste ex-vrouw die drie kinderen van hem heeft, kan het niet geloven en zijn huidige vriendin eveneens.

Maar het kind, van wie de verdachte ontschuldigende verklaring te houden, heeft volgens de officier zelf op een handje dingen over hem gezegd die een twaalfjarige toch eigenlijk niet kan vertellen.

Zijn eise achtien maanden celstraf. De niet alleen om de incestuuse handelingen af te straffen, maar ook de steunfraude en de flansenrekkerij die de man ten laste worden gelegd.

De laatste twee aantijgingen berusten volgens de verdachte op vergissingen en op twee bedodelingen van de rechercheur in kwestie. Uitspraak 24 juni. (ANP)

Vijftien maanden celstraf voor ontucht met baby NAC 24

DEN HAAG, 24 juni — De rechtbank in Den Haag heeft een 39-jarige man uit Sassenheim wegens ontucht met een baby en seksueel geweld veroordeeld tot 15 maanden gevangenisstraf. De officier van justitie had wegens incest achtien maanden geëist.

De rechtbank oordeelde bewezen dat de man drie jaar lang ontucht heeft gepleegd met een dochter die volgende maand drie wordt. De psychiater heeft getuigenaard dat het kind er een compleet trauma door heeft opgelopen. (ANP)

Aantal meldingen van kindermishandeling flink toegenomen

Van een verslaggever 5
AMSTERDAM — Het aantal meldingen van lichamelijke, geestelijke en seksuele mishandeling of verwaarlozing van kinderen blijft toenemen. In 1983 was het aantal van 4.332 meldingen bij de bureaus van de vertrouwensartsen bijna vijf procent hoger dan in 1980. Tien procent veertien kinderen zijn door mishandeling overleden.

Desondanks zijn de vertrouwensartsen ervan overtuigd dat slechts het topje van de ijsberg van mishandelingen bekend wordt. Dat blijkt uit de derde publicatie van ten bureaus van vertrouwensartsen in samenwerking met de inspectie geestelijke volgezondheid.

De eerste rapporten verschenen in 1979 en 1980. Daarna zijn er geen cijferoverzichten meer geweest, omdat de bureau te weinig personeel hebben om de registratie bij te houden. Er is nu gekozen voor een eenvoudige telling. In 1983 zijn 2.619 aangemelde kinderen tot en met zeventien jaar mishandeld of verwaarloosd.

Vooral jonge kinderen tot negen jaar zijn het slachtoffer. Tot een jaar zijn vooral jongens, vanaf twaalf jaar vooral meisjes. Het aantal meldingen van seksueel misbruik is sinds 1980 verdrievoudigd. Het betreft vrijwel alleen meisjes.

Vader veroordeeld wegens ontucht met zijn kinderen

AMSTERDAM (ANP) — De rechtbank in Amsterdam heeft vrijdag een 55-jarige man uit die stad veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf wegens het plegen en doen plegen van ontucht met vijf van zijn tien kleine kinderen. Tot een man was vijf jaar geëist.

De rechtbank achtte bewezen dat de man sinds 1974 seksuele spelletjes speelde met drie van zijn minderjarige kinderen. Bovendien had de man de vier zonen en een dochter aangezet tot het plegen van allerlei seksuele handelingen met zijn vrouw.

De man erkent een 'zefthmaas' te zijn en geeft ook toe dat hij met enkele kinderen seksuele handelingen heeft gepleegd. Die gebeurde volgens hem echter zonder enige vorm van dwang en ook nooit tegen de wil van de kinderen. De man gaat in hoger beroep.

Twee jaar geëist wegens incest

LEEUWARDEN — De officier van justitie in Leeuwarden heeft maandag twee jaar gevangenisstraf geëist tegen een veertienjarige man uit Harkeveen. De man wordt ervan verdacht zijn dochter tussen november 1980, toen zij twaalf jaar was, en november 1984 seksueel te hebben misbruikt. Hij gaf haar belofte om voor de keren dat hij geslachtsgemeenschap met haar had, volgend het meisje heeft hij haar bedrukt met uitingen als: 'Als je je mond open doet, dat ik je hartstikke doe.' Tijdens de rechtzitting bleek dat de ontgerving van het slachtoffer al die tijd van de incest moet hebben geweten. Uitspraak op 25 juni.

Drie jaar celstraf voor 'seksfanaat'

AMS TERDAM — Een 55-jarige vader, die jarenlang ontucht heeft gepleegd met vijf van zijn tien kinderen is gisteren door de Amsterdamse rechtbank veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf. De rechtbank achtte bewezen dat hij sinds 1974 seksuele spelletjes heeft gespeeld met drie van zijn minderjarige kinderen uit zijn tweede huwelijk en met twee kleine kinderen uit zijn derde (laatste) huwelijk. Bovendien had hij vier zonen en een dochter aangezet tot het plegen van seksuele handelingen met zijn derde vrouw.

De man heeft voor de rechtbank toegegeven 'een seksfanaat' te zijn. Hij gaf ook de seksuele handelingen met de kinderen toe, maar heeft vol

Brinkman voor non-aids-verklaring

DIEN HAAG (ANP). - Arten mogen van minister Brinkman doornemen met het verstrekken van zogeheten non-aids-verklaringen. Dat blijkt uit actiespreken van de minister van WVC op vragen van de PPR-Tweede-Kamerleden Beckers en Lankhorst.

De bewindsmans vindt dat het om een aantal redenen niet aan komt armen te verstrekken het verstrekken van zogeheten non-aids-verklaringen achterwege te laten. Volgens Brinkman gaat het in principe om mensen zonder duidelijke ziektevervalsing. Men wil zo'n verklaring wordt afgegeven. Ook dient volgens hem onder ogen te worden gezien dat in bepaalde ge-

valuen personen die bedoelde verklaring niet kunnen tonen, het risico lopen dat een aanvraag voor het verkopen van een virus niet wordt geweigerd. De minister heeft overigens eind mei in de vergadering van de Volksgezondheidsraad van de EBO in Brussel inzake deze kwestie voorgesteld een gemeenschappelijke verklaring op te stellen waarin de lidstaten hun zorg uiten over het elken van dergelijke verklaringen. Bij afgifte van via. In die raad is de maak voor nader onderzoek aangehouden. Ook in de Wereldgezondheidsorganisatie is dit onderwerp ter sprake gekomen, maar zijn er geen maatregelen genomen, aldus de bewindsmans.

Ontslag aids-patiënt in VS

WASHINGTON (APF. AP). - In de Verenigde Staten is een storm van protesten opgestoken nadat het ministerie van Justitie had bepaald dat een werkgever het recht heeft een personeelslid met aids te ontslaan als hij verspreiding van de ziekte vreest. Organisaties van homoseksuelen, bewegingen voor de bescherming van burgerrechten en artsen hebben stelling genomen tegen het standpunt van het ministerie.

De uitspraak van het ministerie wordt hypocriet en 'ongedwongenlijk' genoemd. Arsen, die al vaker hebben geprobeerd patiënten te voorkomen, bestrijden dat de immuniteitswet kan worden overgevoerd door niet-ethische verklaringen. "Door meer waarde te hechten aan angst dan aan wetenschappelijke gegevens proberen de ministers van Justitie terug te keren naar de Middeleeuwen", zo stelde de arts Neil Sisman, functionaris van de stad Los Angeles.

Voor het oordeel van het ministerie ontbreekt niet alleen een medische rechtvaardigheid, de mogelijkheid werknemers te ontslaan boezemt ook het gevaar in van misbruik door werkgevers, aldus Jim Holm van een homoseksuelen-organisatie. Voorstanders van de mogelijkheid om werknemers met aids te ontslaan vinden erop dat onderzoek naar aids nog lang niet is voltooid en dat niet onomstotelijk vaststaat hoe de ziekte wordt overgedragen. Een Amerikaanse krantenraad heeft een onderofficier van de marine gedegradeerd en anderhalve maand zwaartewond opgelegd omdat hij had geweigerd een onderzoek naar aids te ondergaan. Zo'n onderzoek is door het ministerie van defensie in Washington verplicht gesteld.

Sex education

Lordly prudes

It is not often that the House of Lords gets its hands on an important government bill before it has passed through the elected House of Commons. The Education bill, which sent the Commons on June 9th, is one such rarity, and is somewhat battered as a result.

The point of the bill was to improve school government and teaching quality-reforms deeply cherished by the previous education secretary, Sir Keith Joseph. But it has provided an excuse to debate topics of personal interest to the upper house: should schoolchildren be thrashed soundly when they misbehave, should they be told about sex, should uncouth mobs of students hold right-wing speakers off university platforms?

The government, spurred by a real for moral rectitude evinced by some peers and Conservative MPs, has adopted a number of the Lords' ideas as its own. The latest is a government amendment which says that sex education should encourage youngsters to 'have due regard to moral considerations and the value of the family'. Most teachers would say it does anyway; besides, new guidelines on health (including sex) education are shortly to be issued by the inspectorate of schools. But before the government produced its own amendment, there had been considerable support for an independent peer, Lord Backmaster, a former diplomat, who wanted parents to be informed in advance each time their children were to be told anything about sex. This would have been hard: sex education is scattered throughout the curriculum from biology to 'Romeo and Juliet'.

The bid to protect freedom of speech at universities was also initiated by a campaigning right-wing peer-Lady Constance. The government, however, only to be withdrawn after opposition from the universities. A clause that would have banned corporal punishment in schools was excluded from the bill at the last minute; but if the government is to comply with a ruling from the European Court of Human Rights, some clauses will have to be introduced on taking parents' wishes into account in disciplinary matters.

der Gleichberechtigung der Frau verpflichtet. Deshalb fordert der Verband, dass die verantwortlichen Bundesbehörden möglichst schnell ein neues Organ ausserhalb der Eidgenossenschaft für Frauenfragen schaffen, dessen Aufgabenbereich die komplette Durchsetzung des Gleichberechtigungsgesetzes wäre.

Ein besonderes Augenmerk will der SVF auf die Durchführung des neuen Eherechts richten. Er will die Anpassung der kantonalen und kommunalen Regelungen sowie die öffentlichen und privaten Formulare, die herausgegeben werden, auf ihre Rechtmässigkeit prüfen. Der SVF hält die Kantone für die komplette Durchsetzung für die nächsten Nationalratswahlen aufzubauen.

BEHOUD OVER & NIEMAL

Homo-artiesten

Ik heb eens gehoord van een jongen die thuis elendig vervuld dat hij homo-keuskeel was. Het viel er mee, zijn ouders hadden al zijn vermogen en ook zijn ziele dat er niet met iedereen was eigenlijk al jaren maar opgesloten. Zijn ziele schandaal zich te zelf voor dat ze al die jaren van die flauwe grappen over flauwe en potten had gemaakt. Het lijkt me inderdaad irritant als je telkens opmerkingen over nisten en misten hoort terwijl je zelf homo bent. Na kan je wel zeggen dat het tegenwoordig niet zo'n punt meer is, maar dat weet ik nog niet zo net. Er is natuurlijk een tijd geweest waarin je weggevoerd kon worden in de gevangenis kon komen. Dat is nu niet meer zo. Later kan je moeilijker aan werk komen als homofiel, behalve als je een hele leuke artiest was. Albert Mol is daar het beste voorbeeld van. Door zijn populariteit in homo-schouders waarschijnlijk meer geaccepteerd gemaakt bij veel mensen. Daarnaast kwamen er ook meer ar-

tisten die wel voor hun homo-keuskeel durven uit te komen, maar die er niet mee gaan kletteren. Ze doen gewoon hun werk goed, zonder nistigheid. André van Duin bijvoorbeeld, of Willem Nijholt van wie ik een fan ben. En dan heb je nog de cabaretiers die hun optreden juist gebouwd in de strijd voor erkenning van homoseksuelen. Robert Long heeft dat altijd overzichthelk met veel lust gedaan. Daaren begrip ik er niets van dat diezelfde Robert Long zo'n zo'n zoutvrije bij heeft met iedereen die hem om al de belangen stiekem met 'Wunderfries' die it standpunt op 'etenen op muziek te zetten: 'Je-de-builen doen het met hun ballen', kende je die al? Vol! Je hem! Her zeg, ha ha he he he!

Die heb ik niet van mezelf hoor, die hoorde ik van Robert. Maar ik ga pas goed over mijn nek als uitgerend bij aankomst met 'Pedellie-ten doe het met hun knieën' en 'Homofielen doen het met hun pooten'. Je kan wel zeggen dat het ironisch bedoeld is en dat het mezei geveel voor humor moet hebben, maar ik heb mijn kleine beetje geveel voor humor toch niet in te schakelen voor die 'ongevallen'.

VN 28

Vergevalting in der Ehe soll strafwürdig werden

Resolution des Verbandes für Frauenrechte

Freiburg, 31. Mai. (sda) Der Schweizerische Verband für Frauenrechte (SVF) hat an seiner Delegiertenversammlung am Samstag in Freiburg zwei Resolutionen verabschiedet. Vergewaltigung in der Ehe soll grundsätzlich strafbar sein. Ferner fordert der Verband, dass ein Organ zur Durchsetzung des Gleichberechtigungsgesetzes geschaffen wird.

Der SVF zeigte sich besorgt darüber, dass der Bundesrat unter Berufung auf Beweisschwierigkeiten die Vergewaltigung in der Ehe nicht als strafwürdig erklären will, auch nicht bei getrennt lebenden Eheleuten. Der Verband fordert die eidgenössischen Räte auf, der sexuellen Integrität der Frau auch in der Ehe staatsrechtlichen Schutz zu gewähren. In seiner zweiten Resolution vertritt der SVF die Auffassung, dass der Gleichberechtigungsgesetz den Staat auch zur aktiven Förderung und Unterstützung

Jongerenjaar levert maar weinig op

Het Jongerenjaar van vorig jaar heeft jongeren niet veel opgeleverd. Dat wordt duidelijk uit het laatste over het Jongerenjaar dat glorieus aan minister Brinkman werd overhandigd. Slechts twee dingen zijn gelukt. Voorkomen werd dat de jeugtleiden voor zestien- en zeventienjarige werden afgeschaft. Verder zijn er veel projecten zoals het Klachtenboek Milieudag en 'Platen tegen racisme' van de grond gekomen.

Alles bij elkaar toch een magere oors, wat ook wel wordt ingesloten door de makers van het rapport die concluderen: 'De positie van jongeren is niet wezenlijk verbeterd.' Het rapport bestaat uit 37 bladzijden die over de aanpak van het jaar gaan, en tien bladzijden conclusies waarin staat dat het dus niets geworden is.

Veel hebben de jongeren dus niet gedaan gekregen bij minister Brinkman voor het Jongerenjaar. Het rapport is niet dank afgevoerd. Al de belofte die hij heeft gedaan, klinken nu ongelofwaardig, wordt er geroemd, 'Brinkman heeft zijn kans gemist.' Het enige wat de minister goed aan het jongerenjaar is 'de aanpak voor jongeren door jongeren zelf erkennen'.

Had de organisatie maar Harry Nijling, de zanger van Drukwerk, moeten hebben. Die had al mededelingen dat het jongerenjaar niets zou worden. Hij opende het jaar, op 11 december 1984 met een lied speciaal geschreven voor het jongerenjaar, maar zei later: 'Toen ik die kop van Brinkman zag, wist ik dat het nooit veel zou kunnen worden in het Jongerenjaar.'

Gezamenlijk project met COC

Politie in Hengelo pakt geweld tegen homo's aan

Tu 6-24

HENGELO — De Hengelose politie en de Twentse afdeling van de Nederlandse Vereniging tot Integratie van Homoseksualiteit COC, gaan het geweld tegen homoseksuelen in Hengelo te lijf. Doel van het gezamenlijke project is deze vorm van geweld tegen medeburgers sterk terug te dringen. Om dat uiteindelijk te bereiken is het noodzakelijk dat aan de ene kant een grotere bereikbaarheid komt aangifte te doen en aan de andere kant de politie ook zelf beter moet omgaan met deze problematiek.

Het initiatief tot het project is in eerste instantie uitgegaan van het COC. Deze organisatie bracht begin vorig jaar een nota uit over homoseksualiteit en gemeentebestuur, waarin onder meer het geweld tegen homo's onder de aandacht werd gebracht.

Voor de politie is tot nu echter nog weinig te ondernemen tegen geweld tegen homoseksuelen, omdat zij er niet van op de hoogte is. Veel slachtoffers doen namelijk geen aangifte. Daar zijn meer redenen voor. Soms is men bang voor nog meer geweld of heeft men medelijden met de jeugdige - dader of diens ouders. Dikwijls echter wordt geen aangifte gedaan omdat men dat niet durft of wil uitkomen voor de homoseksuele gemeenschap. Maar al te vaak wordt

de gaarheid voor de omgeving verboden gehouden. Tenslotte zijn er ook homoseksuelen die na een mishandeling geen aangifte doen omdat zij van de politie weinig begrip en hulp verwachten.

Tussen de politie en het COC zijn nu afspraken gemaakt en is een project voorbereid, dat inlaakt op initiatieven die ruim een jaar geleden in Groningen zijn ontploft. Slachtoffers van geweld tegen homo's hoeven niet meer rechtstreeks naar politie te gaan. Men kan ook naar een speciale adviesgroep van het COC stappen, die bestaat uit homoseksuele mannen en vrouwen. Zij verzorgen de eerste - telefonische - opvang en verwijzen zo nodig naar hulpverlenende instanties. Ook bepalen zij met het slachtoffer - indien deze dat wenst - naar de politie om

aangifte te doen. Het is evenwel niet mogelijk - ook niet via de adviesgroep - anoniem aangifte te doen. Wel zal de adviesgroep vragen de gegevens van het misdrijf zonder naamvermelding te laten doorgaan aan de politie. Die gegevens kunnen voor de politie van belang zijn om bijvoorbeeld gericht te gaan surveilleren en inzicht te krijgen in de mate waarin geweld tegen homo's plaatsheeft.

Bi de politie zelf zijn enkele vaste contactpersonen aangewezen, die de contacten met de adviesgroep onderhouden. Als slachtoffers rechtstreeks bij de politie komen, zullen deze contactpersonen de adviesgroep van het COC inschakelen. Binnen het politie-apparaat is veel aandacht aan het project besteed om alle politiefuncties bewust te maken van de ernst van de problematiek. Tenslotte verwachten COC en de politie een preventieve werking door de verspreiding van informatiemateriaal en perspublicaties over gevallen van geweldsmisdrijven tegen homoseksuelen. Mogelijke daders, zo is de rede, zullen worden afgeschrikt als zij beseffen dat de 'pakkers' groot is.

Justitie tilt zwaar aan geweld tegen homoseksuelen

Tu 6-24

Almelo en Enschede volgen homo-project Hengelo

HENGELO — Enschede en Almelo krijgen in navolging van Hengelo ook een project van de politie en de belangengroep voor homoseksuelen het COC, dat er op is gericht het geweld tegen homoseksuelen sterk terug te dringen en slachtoffers er toe te brengen aangifte te doen van dit soort geweldsmisdrijven. De politie wil ook meer zicht krijgen op het aantal van deze misdrijven, zonder dat direct sprake zal zijn van

meer surveillance bij de plaatsen waar homoseksuelen dikwijls worden gemolesteerd. In beide plaatsen is een dergelijk project in voorbereiding.

De werkdag officier bij de presentatie van het project is de politiecommandant van de Almelo officier van justitie mr. Buttiger. Buttiger zei verder dat het project momenteel aan geweldsmisdrijven

tegen homo's voor de rechtbank verschijnt, het topic van de ijsberg is. Hij vond het belangrijk dat de politie de hoop uit dat het project hierin verbetering brengt.

In dit verband noemde de officier van justitie ook de rol van de lokale rechtbank die afgelopen week vier geweldsdelicten tegen homo's zijn meedeeld. 'Het project heeft dus al effect', behande hij.

Justitie, zo werd voorts meegedeeld, tilt heel zwaar aan geweld, of dat nu geestelijk of lichamelijk is, tegen homoseksuelen. De daders kunnen dan ook rekenen op - forse - vrijheidsstraffen.

Buttinger vond het daarom van belang dat potentiële daders hiervan op de hoogte zijn, zodat hiervan een preventieve werking uitgaat. Een grotere bereikbaarheid van slachtoffers aangifte te doen draagt echter ook bij aan de preventieve werking. En hoewel justitie in strafrechtelijke zin alleen iets kan doen als slachtoffers bij die aangifte ook bereid zijn hun naam te noemen, verklaarde Buttiger zich er voor te zullen inspannen dat homoseksuelen die anoniem willen blijven, in dat geval als getuige voor de rechtercommissaris kunnen verschijnen. Dit is al bij een wettelijke wijziging van het COC.

SLOTMANIFESTATIE ROZE WEEK ZONDER INCIDENTEN

Homo-actieweek eindigt feestelijk

Van onze verslaggever JOSE SMITS

UTRECHT — Hoe ziet dat eruit: een optocht van acht- tot tienduizend homoseksuele mannen en vrouwen? Vrolijk en veelkleurig, dat vooral. Ontspannen, dat ook.

De Utrechtse binnenstad zag zaterdag de jaarlijkse demonstratie van het Rode Front aan zich voorbijtrekken. Voorop agenten te paard, daartoe vrouwen op motoren (de 'motorpotten'), vervol-

gens tientallen meten vrouwen en daartoe de gemengde stoet.

Er wordt gezongen, ondanks de hitte: 'O wat zijn we mooi.' Varianten: 'O, wat zijn we veel.' Het lied komt, verrassend, opeens van optocht: 'O, wat zijn we mooi.' Het blijkt een uitgesproken groepje te zijn dat zich onder het stille plukje heeft genomen.

Tusendsoort speciale groepen: zwarte vrouwen, corruptieslachten in drieën, Front van een kerel, een travestiegroep voorstellende kintjeën Beatrix en hofdames, de actiegroep ouders van homo's, de muziek. Bij elkaar zijn het 8500 'lelijk' en homo's (volgens een schatting van de ook ruim vertegenwoordigde politie).

Vanaf de terrassen in Utrecht wordt geamuseerd toekijken. Het winkeland publiek in de nieuwe straten staat stil, noodsgewrongen. Oversteken kan niet zolang de stoet voorbijgaat. Misdrijven kan ook niet, dat maakt verdacht. Een enkele fietser of automobilist wil zich er makkelijk doormoeten, maar de politie grijpt in.

De feestelijke optocht in Utrecht doet denken aan een week activiteiten door homoseksuelen belangengroeporganisatie. Tijdens de voorbereiding dit jaar merkte het organiserende Rode Front dat aanpakbetreft werden louscheur, plakkers uitgescholden en bekende homopanen in Utrecht beland.

De Rode Front, de actiegroep die met een bus de afgelopen maand door Nederland en België toerde, heeft ook nogal wat agresse te slikken gehad. Ze verreesden een liet met incidenten. 'Jailen, 16 juni: stans tegen de bus. Bergen op Zoom, 18 juni: men was nogal op slakketten vallen. Woensdrecht, 22 juni: knokploeg valt

de bus aan. De tornado recht, nu aanwezig te hebben, terug. Milieu van de bus. Woensdrecht: noodpan scheldend aan: vuile slakkers, als ze in elkaar. Bergen op Zoom, 23 juni: men staat slakkers wordt in elkaar geslagen. On, 24 juni: stans tegen de bus.'

Weerbaarheidstraining

Zaterdag was van de laatste geweld geen sprake. Tienheid leden van het Rode Front, de organisatie vonden, hadden zich met een weerbaarheidstraining voorbereid op schelden of erger. Inrijpen bleef op geen enkel manier nodig.

Tijdens de afsluitende manifestatie in het Utrechtse Wilhelminapark herinende spreker Annonie Greveld aan de politie. Ze is bekend als vicevoorzitter van de Emancipatieraad en voorzitter van de NVSH. In Utrecht werd ze aangesteld als vertegenwoordiger van een driehude samenstand: vrouw, joods en lesbisch.

Volgens Greveld hebben de homoseksuele Nederlanders niets te verwachten van het kabinet voor de bestrijding van discriminatie. 'Er komt een beperkte Wet Gelijke Behandeling en bepaling in het strafrecht waar we niets aan hebben. Er komt geen regeling die scheld- en richelingsdelicten verbindt te discrimineren. We hebben niets te verwachten van een stervend VVD of van het CDA. Het CDA wil homo's registreren zodat er te halen is. Ze haken ons. Ze willen ons geld en verder kunnen we doodvallen.'

Greveld riep haar geluk op en riep haar vrolijk te zijn dat ze nu niet meer gedragen als slachtoffer, maar als bestrijder van onderdrukking. En laten we vrolijk zijn dan de zure rust van Nederland.'

Homo kan in Zutphen anoniem aangifte 2/ doen van mishandeling

ZUTPHEN (ANP) — Justitie in het arondissementsrecht Zutphen gaat zo nodig ook anoniem aangifte van geweld tegen homoseksuelen aan de rechter voorleggen. Het zal nog moeten blijken of anonieme aangiftes tot een veroordeling kunnen leiden.

Dit heeft de Zutphense officier van justitie, mr. P. Cremers, vrijdag meegedeeld. Door ook strafvervolgning in te stellen op basis van anonieme aangiftes, hoop justitie krachtiger te kunnen optreden tegen 'potenmannen', geweld tegen homoseksuelen. Volgens Cremers zal in dat geval ook de bereikbaarheid tot het doen van aangifte onder mishandeling homo's toenemen.

Amerikaanse criminoloog verandert opvatting na onderzoek bij Deense kinderen: Criminaliteit is sociaal bepaald en erfelijk beïnvloed

Vandaag en morgen heeft in Leiden een symposium onder de titel „Explaining Crime“ plaats, georganiseerd door de criminoloog dr. W. Bauhuizen. De Amerikaanse hoogleraar dr. S.A. Mednick, volgens deze een van de grondleggers van de bio-sociale criminologie, is een van de gasten. Mednick maakte in Amerika naam met een onderzoek naar de criminele aanleg bij 14.427 geadopteerde Deense kinderen en hun (echte) ouders. Volgens hem is criminaliteit niet alleen sociaal bepaald maar ook erfelijk beïnvloed.

Door een redacteur
FOLKERT JENSSA

LEIDEN, 3 juni — Het recept dat professor Mednick voor zijn Deense onderzoek volgde was simpel. Hij kreeg toegang tot de medische, sociale en juridische gegevens van alle kinderen die in Denemarken tussen 1924 en 1947 werden geadopteerd. Daarnaast beschikte hij over dezelfde gegevens van de natuurlijke en de adoptie-ouders. Hij vergeleek daarop de strafblad van de middelen volwassen kinderen met die van hun biologische ouders en die van hun geadopteerde ouders. Daarmee had hij op een unieke manier de biologische en de sociale achtergrond van zijn testpersonen onder controle en kon hij onderzoek doen in een fel omstreden terrein van de criminologie. Was veroorzaker van criminaliteit de mens (nature) of zijn omgeving (nurture)?

Mit zijn onderzoek bleek tot zijn eigen verrassing dat een geadopteerd kind kwam in aanraking kwam met justitie wanneer de „echte ouder“ ooit was overleden was. Geadopteerde kinderen met criminele biologische vaders bleken zelfs vaker veroordeeld te zijn dan geadopteerde kinderen van wie de aangenomen ouder over een strafblad beschikte. Het strafblad van de biologische ouder was dus kennelijk een indicatie van een criminele carrière voor de kinderen; en een indicator dat het strafblad van de aangenomen ouder. Dat sociale factoren als gezinssituatie en sociale klasse een rol kunnen spelen, voor de rechtspraak doorgaans samengevat als „een ongelukkige jeugd“, was be-

Prof. dr. S.A. Mednick. (Foto NRC Handelsblad/Leo van Velzen)

kend en geaccepteerd. Nu kan dat wat Mednick betreft aan toegevoegd worden „natuurlijke aanleg“.

Genetisch

„Toen ik aan deze studie begon, geloofde ik absoluut niet dat criminaliteit medisch genetisch bepaald zou kunnen zijn. Als je normaal genetisch goed in elkaar zit, dan maakt het niet uit als men, dacht ik. Als het genetisch niet deugt, dan word je misschien wel een schuldpaard, maar als het goed zit, dan wordt het niet geacht iets uit te maken“, aldus Mednick.

De correctie tussen genetische afstamming en afwijkend gedrag bleek bijzonder opvallend voor recidiverende kinderen en hun biologische ouders. Naarmate de ouders vaker veroordeeld was bleek ook het kind vaker in contact met de rechter te zijn geweest. Wellicht krijgen domme ouders domme kinderen die niet op tijd weglopen voor de politie. Deze mogelijkheid heeft de Amerikaanse hoogleraar ook onder ogen gezien, maar na een vergelijking van IQ-scores werd verworpen. De re-

latieve slimmen bleken niet minder naar hun (criminele) ouders te aarden dan de relatief dommen.

Volgens Mednick is de tendens tot delinquent gedrag toe te schrijven aan de werking van het zenuwstelsel, in combinatie met sociale factoren. Het was een conclusie die zich aandeede tijdens onderzoek naar de oorzaken van schizofrenie bij jonge kinderen. Mednick, hoogleraar in de psychologie aan de University of Southern California, claimt aan huidige diagnostische, elektro-encefalogrammen, hartslag- en bloeddrukmetingen stressgevoelens en leervermogen van zijn testpersonen te kunnen aflezen.

Wij nemen kinderen van tien of elf jaar oud en testen ze op bijna alles, wat we kunnen bedenken. Vijf jaar later en soms tien jaar later zoeken we dan uit wie er met de politie in contact is geweest. Er is ons gebleken dat die kinderen die nauwelijks reageerden op stress, gevaar of angst vaker in aanraking met de politie waren gekomen dan kinderen waarbij de polsbegrijping de tests sterk varieerde. Vooral die kinderen die

Recidive

Mednick pleit er niet voor om de genetische aanleg van delinquenten als schuldloosheidsgrond in een proces te aanvaarden. „Ieder die de wet overtreedt moet gestraft worden, ongeacht de eigenaardigheden van de biologische ouders“. Alleen heeft de maatschappij wel de plicht om in een zo vroeg mogelijk stadium de delinquent af te leiden op te sporen en zich alvast met hem bezig te gaan houden. „De kennis daarvoor hebben we“, aldus Mednick. In een scenario staat de ontwikkeling van een soort recidive-index voorop. Volgens Mednick wordt agerig preventie van alle misdaden in pleegd door hooguit vijf procent van alle delinquenten. Met de andere daders (95 procent) moet men zich wel bezig houden, alleen niet te veel en enkele boetes volstaan. De gemeentemanager is het werkelijke probleem. Mednick: „Je zoekt drieëndertig kinderen van een jaar of tien die de wet een keer hebben overtreden. Die onderzoek je psychologisch, sociologisch, fysiek. Alles“.

Homofilm net 'n videoclip

Net 'n

→ Dan doe je vijf jaar niks. Dan zoek je uit wie die groep recidivist is geworden. Die heb je nu anders dan dit soort onderzoek. Je zoekt dan aan de hand van een groep van 1.500 de kenmerken uit waarin de zeg tien procent zich onderscheiden. De formule die ik dan krijgt, die indicie, test je dan op de andere 1.500 en je controleert of de voorspelling uitkomt. Bij een volgende groep van jeugdige delinquenten, heb je de kenmerken en de formule en kun je de recidivisten zien aankomen. Daar moet de maatschappij zich dan met bezig houden.“

De recidive-index die Mednick zich voorspelt, bestaat uit een complex model van sociale en biologische factoren die criminaliteit kunnen voorspellen. Maar alleen voor de sociale factor kan een oplossing gevonden worden. Het „generen“ van criminaliteit door de activiteiten van het zenuwstelsel bijvoorbeeld met fysiotherapeutische middelen te verborgen, vindt Mednick lachend van de hand. („En de testpersonen dan?“)

„Die kinderen moeten stabieler le-

vens krijgen, zet ze in een stabiel gezin, zoek pleegouders voor ze, desnoods gepensioneerde, die nu kinderen. Zorg dat ze op speciale scholen komen. Train ze op vakgebieden waar ze later goed in kunnen verdienen; subsidieer de werkgevers desnoods om ze in dienst te nemen. Wij zijn niet verantwoordelijk voor ons misdaad probleem; wij veroorzaken het door er niks aan te doen.“

Mednick wil dat de sociale wetenschappen zich de ogen openen voor de invloed van biologische factoren op gedrag. „Of ik nu zeg dat iemand een neiging tot opvoeding gedrag heeft door z'n opvoeding of door z'n biologische aanleg, dat maakt toch geen enkel verschil? Ik spreek daarmee geen oordeel uit over de persoon in kwestie. Het gaat alleen om de vraag welke factor voorspelt crimineel gedrag het best. We are all animals, you know.“

Het Deense adoptie onderzoek is te vinden in het Tijdschrift voor Criminologie, juni 1983, blz. 34. Genetische invloeden in criminal behavior: evidence from an adoption cohort. Sarnoff A. Mednick e.a.

Vandaag is het de internationale homo-soldaatfeestdag. In Amerika en in westere landen wordt uitbundig gedomestreed en gepest door homo-zuizen.

In Nederland speelt het COC een grote rol in de emancipatie van homo's en lesbi's. Het COC geeft ook voorlichting op scholen.

Ze kunnen nu daarbij een film laten zien: *Primal Youth* (Verkeerd bekeken). Drie week was de Nederlandse première. Een lesbisch meisje vraagt op een Londense markt aan een homo voorbijganger of ze weet wat een lesbienne is. Antwoord: „Ben soort seksmanisch dacht ik.“ Het meisje vraagt een andere vrouw of de heteroseksuele is. Het openlijke antwoord: „Nee, ik heb een man en drie kinderen!“

Zo begint de video-film *Verkeerd bekeken*. Een groep jonge potten en ridders uit Londen maakte een paar jaar geleden een film over homoseksualiteit. Het werd een flitsende videoclip van drie kwartier. In de film wordt veel overhoop genomen, leuke en minder leuke verhalen, maar over homo's en lesbi's wordt nergens stellig gedaan. Veel verhalen zijn om te griffelen of te schalen. Een meisje vertelt hoe het aan raakte met haar eerste vriendin: „Het begon met elkaar

„Ja, dat is onze James.“

→ EEN VRIJER VAN BORDEN voordoen hoe je moest scoren. Ze wilde weten wat een toezagen was. Ik liet het haar zien. Het gebeurde op het speelveld van de school. Daar gingen we steeds vaker omzien. We gingen er helemaal in op.“ Een vrouw meide doet lachend haar verhaal hoe haar moeder erachter kwam dat ze zo was: „Ik was niet met voorbereidingen bezig voor de homoëdie. Ik wilde nu ook

→ als lesbische met een spandek gaan lopen. Ik zat op de vloer in de woonkamer met een wit lakken, een pot verf en de poen naast me die me nieuwsgierig aankleefde. Ik was bijna klaar en dubde of ik de randen swart zou maken toen ik iets hoorde. Ik dacht dat het de poen was maar het was mijn moeder. 'Dag liefje, ik wilde je verrassen. Wat ben je aan het doen?' Lesbiennes... De verrijpt viel om. De poen vloog tegen de muur op...

De verhalen over pottenrammerij zijn afschrikkend en kwadaamend. Een jongen: 'Ik wilde gewoon zo anal mogelijk de hoek om zijn, maar opens riep er één: "Daar heb je die flinker. Pak 'er". Ze kwamen achter me aan. Ik begon te rennen maar ze haalden me in. Ze paktten me en twee hielden me vast terwijl de anderen mijn broek uittrokken. Ze bewerkten mijn achterste met een scheermes, boter, kaas en eieren! De anderen plessten en spugden op me. Toen vertrokken ze en lieten me zo liggen.'

Een andere jonge homo vertelt dat hij op een zelfverdedigingscursus gegaan is en dat hij laatst twee grochtoen heeft. Lesbische meiden komen met ervaringen waaruit blijkt dat het woord pottenrammen ook bestaat. 'Ze kwamen binnen, sloegen de dichtsluierende vrouw in elkaar en bewerkten een andere met een kapot glas. Zuik soort dingen maken we dagelijks mee. We zijn allemaal wel eens mishandeld. Boms omdat we vrouw zijn, andere keren omdat we lesbisch zijn.'

Andere onderwerpen die in de film aan bod komen: de eerste keer, een of meer relaties tegelijk, seksuele avonturen, opvattingen van hetero's, politiek. De film is anal en afwisselend: straatinterviews, stukjes tekortfilm, grappige te veel-den, familiefoto's. Niet als in een videoclip wordt geen effect geschild. Na een verschrikkelijke uitbarsting van een hetero zie je de ontloftende paddoelst van een atoombom-explosie. Bij een verhaal van een flinker over macho-gedrag rijden de miniatuur tanks met hun mannetjesputters over het scherm.

Het snelle ritme van *Framed Youth* wordt nog sterker door de lekkere muziek van Bronski Beat. Leuk om Jimmy Somerville van die groep te horen spelen en vertellen. 'Mijn vader werd altijd kwaad over de manier waarop ik me kleedde en gedroeg. Ik ga als een niet-waarschuwen voor de film. Dat laat ik aan mijn moeder over. Ik zou zijn reactie wel eens willen horen bij het zien van de film. "Dat lijkt James wel." En mijn moeder dan: "Ja, dat is orme James."

JOE VAN HEST

Framed Youth (Verkeerd bekent, te zien bij COC, werk-groep voorlichting Voor informatie: Claartje Smits 020 - 79 31 36 en Gerard Baltus 020 - 62 89 78.

Zweedse hoogleraar maant leraren er iets tegen te ondernemen

Een 'bully' is een pestkop en de criminaliteit ligt bij de leer

door Bram Pois

LEIDEN - Het beeld is bekend uit de direct omgeving of uit een ver verleden: de notoire 'pestkop', die op school en op straat altijd dezelfde slachtoffer kiest. Op school hebben ze de macht over hun medeleerlingen onaan-tastbaar in handen.

En de meeste mensen rekenen hun gedrag tot de natuurlijke loop der dingen bij kinderen. Het is maar 'wat je natuurlijk vindt' het gedrag van pestkoppen blijkt tot niet onbelangrijk crimineel gedrag op latere leeftijd te leiden.

Op een deel week gehouden symposium op het criminologisch instituut van de Rijksuniversiteit in Leiden maakte de Zweedse professor Dan Olweus, die psychologie doceert aan de universiteit van Bergen in Noorwegen, enkele fragmenten cijfers bekend over de 'pestkoppen'. Bij handelen het woord 'bully' waarvoor het woordenboek de term 'bullebak', 'donderaar' en 'vechtersbaas' geeft. Maar misschien heeft 'bully' de beste vertaling van het vernij, dat bullies erg is.

De Noorse onderzoek heeft vorig jaar een kleine vier tot uitgesproken voor het maken van een videofilm dat op elke school wordt vertoond. Het toont twee vertienjarige meisjes die in de garderobe van de school hun jas ophangen. Er verschijnt nog een meisje dat haar jas en een haakje draagt maar probeert te hangen. Bruuk komt een van de twee tussenin en roept: 'Haal dat jak weg, het stinkt'. Het slachtoffer aarzelt, maar haalt haar jas niet weg. Een seconde later ziet ze het stoffel van de haak gerukt en als een vod op de vloer liggen. Ze is 'aquist' gebulld.

Volgens professor Olweus is in Scandinavië een op de twintig kinderen een 'bully' en zit er onder hetzelfde aantal een slachtoffer. Voor Noemen begrijpen houdt dit in, dat 400 kinderen op een zeker ogenblik opgevoelen raken in een spiral van geweld, hetgeen op den duur onafwendbaar leidt tot misdadig gedrag en een bijbehorende geesteswond. Voor hun slachtoffers zijn

Ken op de twintig kinderen is een 'bully' en een op de twintig hun slachtoffer.

de gevolgen even onafwendbaar: een slepend verdriet en een persoonlijkheid met grote litten. Zouden Olweus' cijfers op bijvoorbeeld Engeland worden geprojecteerd, dan gaat het om 425.000 bullies en evenveel slachtoffers.

Taboe

'Het is nu pas mogelijk openlijk te spreken over geweld op scholen. In het begin van de jaren zeventig was dat woord taboe onder veel leraren. Na mijn onderzoek bleek dat het probleem veel groter was dan ooit onderkend. Leraren en meesters hadden nooit iets gemerkt van dat soort problemen,' zegt Olweus.

Bullies hebben een akelig karakter. Olweus omschrijft hen aldus: 'Ze zijn agressief en hebben een hoge druk van schuld'. Ze kiezen liefst voor een geweldadige oplossing van een conflict en hebben geen mededogen voor hun slachtoffers. Dat vinden ze waardeloos onderschrijven. Ze voeren hun agressie bot op klasgenoten, ouders, broers en zussen, op eigenlijk iedereen die hij ze in de buurt komt.

Verbalen aanranding

Direct lichamelijke geweld komt

klas, hetgeen de hoogleraar door het onderzoek niet in dank wordt afgenomen; onderwijzers pleiten voor kleinere groepen. De bully komt evenmin uit een bepaalde sociale klasse. In Scandinavië blijkt het om evenveel kinderen uit sociaal middelen laag te gaan als kinderen van de upper

Slachtoffers

Slachtoffers worden door bullies ook niet uitverkoren wegens uiterlijke kenmerken, zoals rare kleding, haren, rood haar, een bril of corpulentie. Dat mag bullies uit het gegrepen dat bijna direct voortvloeit uit de Zweedse kinderen met een van deze vermeende handpans te maken heeft, terwijl op het leem op school. Daar kan geen sprake van zijn, zo blijkt uit de volgende maverij dat Olweus weerlegt: een bully kan evenveel de beste van de klas zijn als de slechtste. En dat geldt precies evenzeer voor hun slachtoffers.

In Noorwegen is het gevaar van de bully inmiddels duidelijk onderkend. In Engeland heeft Olweus een vruchtbare rondreis gemaakt. In Japan, waar het fenomeen nog vele malen ernstiger is, werkt men langs de aanbevelingen van Olweus, zo ook in West-Duitsland. Amerika heeft hem uitgenodigd het komende jaar op de Stanford universiteit over dit onderwerp te doceren.

Maar Noorwegen ligt voorop. Leerkrachten worden geïnstrueerd te ondernemen tegen het meestal ondergrondse werk van de bullies. Ouders krijgen een vier pagina's dikke folder, die hen wegwijs moet maken in de omgang met hun kinderen.

Weinig liefde

Bullies worden immers bullies, doordat ze op jonge leeftijd lelijk gestraft worden, weinig liefde krijgen en op geen enkele manier duidelijk wordt gemaakt wat de normen en waarden in menselijk gedrag liggen.

'Tot slot worden ook alle kinderen vertrouwd en waakzaam gemaakt. Wekelijks bespreken de meester in een kringgesprek wie er de week de 'bully' was of aanstaltzake teek de paar weken wordt dan in onderling overleg dan even meesem tot de kop in gedrukt.

BRIEF VAN HET LID HERFENS C.S.

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 25 juni 1986

Op grond van het bepaalde in artikel 61 en 91 van de Grondwet en op basis van artikel 114 van het Reglement van Orde, verzoeken de ondergetekenden om uitdrukkelijke goedkeuring van de Overeenkomst tot oprichting van het Multilaterale Agentschap voor Multilaterale Investeringsgaranties, met Bijlagen; Seoel, 11 oktober 1985 (19558 (R 1309))

Herfens
Alders
Lilipaly
Castro
Meijer
Kok
Nissen
De Visser
De Boors
Verspaget
Zijstra
Spijker
Tazelaar
Dales
Souders
Van Nienhoven
Blaas-Berger

uit een Kamerstuk

Buurmeijer
Vos
Stemmerdijk
Stoffelen
Van Gelder
Meikert
Leijns
Wolgens
K. G. de Vries
Korinka
Knol
De Free
Huys
De Cloe
Hummel
Müller-van Ast